

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1887. Andra Kammaren. N:o 19.

Måndagen den 20 Juni.

Kl. 7 e. m.

Fortsattes det på förmiddagen började sammanträde.

§ 1.

Upplästes och lades till handlingarne följande tre till kammaren ankomna Kongl. Maj:ts utslag nemligen:

1:o. Kongl. Maj:ts utslag på de besvär, Oskar Hansson i Blomsholm, J. F. Forsberg i Hede, C. M. Andersson i Borrekärr, A. Hallin i Tanum och A. Hansson i Trättelanda i underdånighet anfört deröfver, att sedan, i anledning deraf att Kongl. Maj:t den 4 mars 1887, med upplösande af den då församlade Riksdagen, förordnat om nya val i hela riket till Andra Kammaren och genom bref kallat Riksdagen att åter sammanträda den 2 påföljande maj, val till ledamot af Riksdagens Andra Kammare för Norrvikens domsaga under tiden till innevarande års slut, med begagnande af det omedelbara valsättet, för rättats den 1 nästlidne april och af domhafvanden den 12 i samma månad afslutats, dervid, efter sammanräknande af de afgifna rösterna, befunnits, att förre sjökaptenen J. P. Johnsson i Norrkärra erhållit trehundra fyra röster, hemmansegaren A. P. Lind i Kustorp tvåhundra sextiosju röster och åtskilliga andra personer ett mindre antal röster, i följd hvaraf Johnsson förklarats vara utsedd till ledamot af andra kammaren för valkretsen;

men klaganderne, jemte andra personer, om hvilka nu icke är fråga, hos Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Göteborgs och Bohus län öfverklagat valet, under yrkande att valförrättningen inom Tjernö församling, hvarest Johnsson erhållit sjuttiosju röster och Lind erhållit fem röster, borde upphävas och de dervid afgifna rösterna underkännas i anseende till den vid valtillfället begagnade röstlängdens origtighet; i hvilket afseende förekommit, att rubriken på denna längd ej utvisade att längden vore ett utdrag af kommunens fyrktalslängd, samt att förstnämnde längd icke innehölle anteckning om hvilka som egde rösträtt vid riksdagsmannaval; att i längden upptagits dels ett

flertal både för egna personer och för sina myndlingar, dels fartygsredare för sina personer och jemväl för fartygets rederi, dels personer, som väl egde fastighet inom kommunen men ej vore der boende eller mantalsskrifne, utan hade »så väl sin hemortsrätt som valrätt å annan ort;» att längden tilldelade rösträtt åt innehafvare af jordbruksfastighet, oaktadt taxeringsvärdet därför ej uppginge till mer än niohundra kronor, samt att längden blifvit granskad af kommunalstämma och icke, såsom sig bort, af vid riksdagsmannaval röstberättigade inför kommunalstämmans ordförande;

så har Kongl. Maj:ts befallningshafvande genom utslag den 9 maj 1887, med förklarande att sju vid valet i Svenneby församling afgifna röster bort frånräknas, deremot talan ej blifvit fullföljd, i nu öfverklagade delen sig utlåtitt, att ehuru, med afscende å hvad i afgifven förklaring öfver besvären hos Kongl. Maj:ts befallningshafvande medgifvits, antagas finge, att vid valet i Tjernö församling tre personer obehörigen afgifvit röster; likväl och emedan, äfven om dessa röster jemte förutnämnda i Svenneby församling afgifna sju röster eller sammanlagdt tio röster frånräknades, detta icke egde inflytande på valets utgång, och klaganderne icke styrkt, att vid valet inom Tjernö församling någon obehörig eller oberättigad person i öfrigt i valet tagit del, funne Kongl. Maj:ts befallningshafvande, med ogillande af de anförda besvären, skäligt att öfverklagade valet fastställa;

och har Kongl. Maj:ts befallningshafvande tillkännagifvit, att förklaring öfver besvären icke blifvit inom utsatt tid till Kongl. Maj:ts befallningshafvande ingifven.

Med Kongl. Maj:ts högsta domstol beslutet; gifvet Stockholms slott den 13 juni 1887.

Kongl. Maj:t har i nåder lätit sig föredragas ofvanberörda underdåniga besvär; och som den vid valet inom Tjernö kommun begagnade röstlängd till sitt innehåll utgör ett för riksdagsmannavalet verkstäldt utdrag af kommunens fyrktalslängd, och de af klaganderne anmärkta origtigheter i berörda röstlängd icke äro af sådan beskaffenhet, att samtliga vid valet afgifna röster kunna anses ogilla; alltså och då genom hvad i målet förekommit ej blifvit ådagalagdt, att inom Tjernö kommun flere än fyra personer obehörigen fått vid valet afgifva röster samt frånräknande af dessa röster på valets utgång ej inverkar, pröfvar Kongl. Maj:t skäligt gilla det slut, öfverklagade utslaget innehåller. Det vederbörande till underdånig efterrättelse länder.

Under Kongl Maj:ts sekret.

Georg Carlsson.

2:o Kongl. Maj:ts utslag på de besvär, distriktsläkaren Thure Brorström i Nybro i underdånighet anført deröfver att, sedan val af en ledamot i Riksdagens Andra Kammare för Södra Møre härads vestra valkrets, innefattande Torsås, Gullabo, Vissefjerda och Madesjö socknar samt Nybro köping, för tiden intill den 1 januari 1888 blifvit medelst användande af omedelbart valsätt den 18 april 1887 för rättadt genom rösternas afgifvande inför vederbörande kommunalstämmodordförande, samt valförrättningen den 25 i samma månad afslutats

af domhufvanden i Södra Möre härad genom de afgifna rösternas sammanräknande, dervid hemmansegaren Olof Bondesson i Blomstermåla, som erhållit tillhopa trehundra tjugufem röster, deraf etthundra åttiosju i Gullabo, förklarats hafva blifvit till riksdagsman vald;

och Brorström jemte andra personer, om hvilka nu icke är fråga, hos Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Kalmar län anført besvär öfver valet, dervid andragits: att Gullabo socknemän å extra kommunalstämma den 14 mars innevarande år beslutit, att med uppbörd af sistlidet års kommunalutskylder skulle anstå till den 1 maj 1887, och att i följd af detta beslut, vid valförrättningen inom Gullabo socken de i valet deltagande tillåtits utöfva rösträtt oberoende af huruvida de vid valtillfället erlagt de för 1886 debiterade kommunalutskylder eller icke; att då emellertid berörda beslut fattats först efter den i 67 § af förordningen om kommunalstyrelse å landet för uppbörd af kommunalutskyld i allmänhet bestämda tid, detsamma vore att såsom olagligt anse, i följd hvaraf och då Gullabo socknemän genom berörda beslut kommit att utöfva ett oproportionerligt och olagligt inflytande på valresultatet, men det numera icke läte sig faktiskt bevisa, hvilka af de vid valet i Gullabo socken röstande egt rösträtt, samtliga de dervid afgifna röster syntes böra kasseras; och att det vore otvifvelaktigt, att den såsom vald förklarade Olof Bondesson icke förr än efter den i lag bestämda uppbördstermin erlagt sina kommunalutskylder, i följd hvaraf Olof Bondesson efter Brorströms förmenande icke vore till riksdagsman valbar, samt alla på honom jemväl utom Gullabo socken afgifna röster borde kasseras; i anseende hvartill yrkats, att samtliga i Gullabo socken afgifna etthundra nittioen röster måtte kasseras, att Olof Bondesson måtte förklaras icke valbar och förty alla på honom jemväl utom Gullabo socken afgifna röster ogillas samt att landtbrukaren Per Alfred Lorentz Malmström, hvilken efter Olof Bondesson erhållit högsta antalet röster, måtte förklaras till riksdagsman vald;

så har Kongl. Maj:ts befallningshafvande, efter det dels J. Linander, P. G. Petersson i Glösebo, Gust. Andersson i Torhult, Lars Israelsson i Råbäcksmåla och Bonde Bondesson i Brokarlsmåla gemensamt, dels ock Olof Bondesson särskildt inom förelagd tid öfver besvären sig förklarat, genom utslag den 13 maj 1887, emedan Gullabo kommuns å kommunalstämma den 14 mars 1887 fattade och den 20 i samma månad kungjorda beslut om uppskof till den 1 påföljande maj med uppbörden af nästlidet års kommunalutskylder icke blifvit af någon medlem utaf nämnda kommun inom författningsenlig tid hos Kongl. Maj:ts befallningshafvande öfverklagadt och, med tillämpning af samma beslut, stämma för uppbörd af berörda utskylder ännu icke varit hållen vid den tid, då omedelbart val af ledamot i Riksdagens Andra Kammarer inom Gullabo kommun den 18 april egt rum, samt till följd deraf ingen af denna kommuns till deltagande i dylikt val eljest berättigade medlemmar kunnat för bristande betalning af 1886 års kommunalskatt utestängas, från vare sig valrätt eller valbarhet vid så beskaffadt val; förty och då icke ens uppgifvits att någon af de vid ifrågavarande riksdagsmannaval röstande eller den till riksdagsman med de flesta rösterna

då valde Olof Bondesson häftat för något föregående års oguldna kommunalutskylder, förklarar de anförde besvären icke kunna verka ändring i öfverklagade valet;

och har Kongl. Maj:ts befallningshafvande tillkännagifvit att förklaring öfver de underdåniga besvären icke inom utsatt tid blifvit till Kongl. Maj:ts befallningshafvande aflemnad;

med Kongl. Maj:ts högsta domstol beslutet; gifvit Stockholms slott den 17 juni 1887.

Kongl. Maj:t har i nåder låtit sig föredragas ofvanberörda underdåniga besvär och finner skäl ej vara anfördt, som i Kongl. Maj:ts befallningshafvandes utslag kan verka ändring. Det vederbörande till underdånig efter rättelse länder.

Under Kongl. Maj:ts sekret.

Georg Carlson.

3:o. Kongl. Maj:ts utslag på de besvär, fullmäktigen i riksgäldskontoret Johan Johansson i Noraskog i underdånighet anført deröfver,

att sedan, i anledning af Riksdagens upplösning och förordnande om nya val till Riksdagens Andra Kammare, val af riksdagsman för Nora domsaga under tiden till den 1 januari 1888, med begagnande af det omedelbara valsättet, den 13 april 1887 förrättats och af domhafvanden i nämnde domsaga den 19 i samma månad afslutats; dervid, efter sammanräknande af de afgifna rösterna, befunnits, att klaganden erhållit femhundra fjorton röster, disponenten, före detta löjtnanten Gustaf Bratt vid Dalkarlsberg trehundra sjuttio röster och åtskilliga andra personer ett mindre antal röster;

och vid valets afslutande föredragits en till domhafvanden ingifven skrift, deri härads höfdingen, riddaren af Kongl. Maj:ts Nordstjerneorden Magnus Unger, — under åberopande af ett utaf kronofogden A. Göthlin utfärdadt intyg, att uti den af kommunalstyrelsen i Nora landsförsamling för år 1885 upprättade, till kronofogdekontoret ingifna restlängd å kommunalmedel förekomme vid hemmanet Skofortorp klaganden med ett utskyldsbelopp af tvåhundra nittiosju kronor sjuttionio öre, samt att vid restlängdens öfverlemnande för verkställighet till länsmannen i Nora och Hjulsjö bergslags härad den 17 april 1886 ifrågavarande utskylder ännu voro på uppbörd beroende, — yrkat att, då klaganden icke ett år näst före valet den 13 april 1887 haft valrätt och vid sådant förhållande icke heller då varit valbar, riksdagsmannafullmagt på grund af nämnda val icke måtte meddelas klaganden, utan Bratt, som i röstetal varit klaganden närmast;

samt domhafvanden, utan afseende å hvad i omförmälda skrift blifvit anfördt, förklarar att klaganden, såsom den der erhållit de flesta rösterna, vore vald till riksdagsman för Nora domsaga under ifrågavarande tid, och att fullmagt i sådant afseende skulle för honom utfärdas;

men Unger hos Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Örebro län öfverklagat valet under yrkande att domhafvandens beslut att utfärda riksdagsmannafullmagt för klaganden måtte undanrödjas, och Bratt förklarar lagligen vald till riksdagsman för Nora domsaga;

så, och efter det klaganden till Kongl. Maj:ts befallningshafvande ingifvit, jemte förklaring öfver besvären, bevis att klaganden den 12 april 1886 till länsmannen i Nora och Hjulsjö bergslags härad Johan Widén erlagt de klaganden för år 1885 påförda kommunalutskylder till Nora landsförsamling, har Kongl. Maj:ts befallningshafvande genom utslag den 9 maj 1887 sig utlåtut, att som, enligt hvad kronofogden i Nora fögderi intygat, klaganden vore uti den af kommunalstyrelsen i Nora landsförsamling för år 1885 upprättade, till kronofogdekontoret ingifna restlängd å kommunalutskylder uppförd såsom restskyldig, och de honom deri påförde utskylder voro vid restlängdens öfverlemnande för verkställighet till länsmannen i Nora och Hjulsjö bergslags härad den 17 april 1886 på uppbörd beroende, samt vid detta förhållande, och då bemålde länsman icke förr, än restlängden blifvit af kronofogden till honom för deri uppförda oguldna utskylders indrivande öfverlemnad, varit behörig att sådan utskyld med laga verkan qvittera, klaganden måste anses hafva ännu den 17 april 1886 häftat för oguldna utskylder till Nora kommun, och följaktligen då icke varit i kommunens allmänna angelägenheter röstberättigad; alltså och enär klaganden således, när riksdagsmannavalet den 13 april 1887 förrättades, icke fullt ett år näst före valet egt valrätt inom kommun, för hvilken valet egt rum, funne, med stöd af 14 och 19 §§ riksdagsordningen, jemförda med 8 § i förordningen om kommunalstyrelse å landet den 21 mars 1862, Kongl. Maj:ts befallningshafvande, att klaganden vid berörda val icke kunnat till riksdagsman väljas, och att de på honom afgifna rösterna således voro ogiltiga; i följd hvaraf Kongl. Maj:ts befallningshafvande förklarade disponenten, före detta löjtnanten Gustaf Bratt, hvilken vid valet kommit klaganden närmast i röstetal, lagligen vald till riksdagsman i Andra Kammaren för Nora domsaga under tiden till den 1 januari 1888; och komme, derest Kongl. Maj:ts befallningshafvandes utslag vunne laga kraft, eller, i händelse af klagan, blefve fastställt, behörig fullmagt att för honom utfärdas;

och har Kongl. Maj:ts befallningshafvande tillkännagifvit, att förklaring öfver besvären icke inom utsatt tid blifvit till Kongl. Maj:ts befallningshafvande aflemnad;

med Kongl. Maj:ts högsta domstol beslutet; gifvet Stockholms slott den 17 juni 1887.

Kongl. Maj:t har i nåder låtit sig föredragas ofvanberörda underdåniga besvär och finner skäl ej vara anfördt, som i Kongl. Maj:ts befallningshafvandes utslag kan verka ändring. Det vederbörande till underdånig eftersättelse länder.

Under Kongl. Maj:ts sekret.

Georg Carlson.

§ 2.

Angående
vissa
åtgärder i
afseende å
förvalt-
ningen af
kronans
domäner.

Fortsattes föredragningen af statsutskottets utlåtande n:o 33, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående vissa åtgärder i afseende å förvaltningen af kronans domäner äfvensom inom Riksdagen väckta förslag i hithörande ämnen.

I mom. B af detta utlåtande hemstälde utskottet: att Riksdagen måtte besluta, att de i 7 och 8 punkterna af kongl. kungörelsen den 10 november 1882 meddelade bestämmelser rörande förvaltningen af kronans jordbruksdomäner skola utbytas mot följande stadganden:

sjunde punkten:

Sedan arrendevilkoren blifvit af domänstyrelsen fastställda, skall, derest förre arrendatorn enligt äldre kontrakt är berättigad till optionsrätt eller innehaft arrendet så lång tid, att denna tillsammans med återstående delen af arrendetiden uppgår till *fem* år, och han egendomen väl brukat, hvilket tillhör domänstyrelsen att efter derom vid arrendeuppskattningen och af Kongl. Maj:ts befallningshafvande afgifna yttranden pröfva, arrendet, innan detsamma offentligen utbjudes, till det fastställda arrendevärdet hembjudas förre arrendatorn eller, i händelse han med döden afgått, hans enka och barn; börande i senare fallet, derest arrendatorn efterlemnad både enka och barn eller flera barn, dessa föreläggas att, om de vilja arrendet gemensamt bibehålla, till handhafvande för deras räkning af egendomens skötsel anmäla lämplig person.

Har under de sista fem arrendeåren arrendators sterbhusdelegare efter medgifvande af domänstyrelsen fått öfvertaga arrendet, eller har under samma tid med domänstyrelsens tillstånd arrendator å barn eller måg öfverlätit arrenderätten, eger vid nya utarrenderingen den, som på sådant sätt blifvit innehafvare af arrenderätten för åtnjutande af optionsrätt räkna sig till godo den tid, hvarunder företräddaren varit i besittning af arrendet.

Har arrenderätt öfverlåtits på arrendators löftesmän för arrendet eller öfvergått till i konkurs försatt arrendators konkursbo eller blifvit af konkursförvaltningen försäld, må, derest arrendatorn uppfyllt de för optionsrätts åtnjutande föreskrifna vilkor, löftesmännen, konkursboet eller den, till hvilken arrenderätten blifvit af konkursförvaltningen försäld, ega optionsrätt vid egendomens förnyade utarrendering, oaktadt löftesmännen, konkursboet eller öfverlätelsetagaren då icke innehaft arrendet i så lång tid, att denna tillsammans med återstående delen af arrendetiden uppgår till fem år, dock, då arrendet öfvergått till arrendelöftesmän eller arrendators konkursbo, med enahanda förbehåll beträffande viss persons anställande för egendomens skötsel, som här ofvan gjorts i afseende å arrendets öfvertagande af arrendators enka och barn.

Göres ej inom förelagd tid anmälan om arrendets öfvertagande eller varder ej, då, enligt hvad här ofvan stadgats, viss person skall anställas för egendomens skötsel, härtill inom sådan tid anmäld per-

son, som af domänstyrelsen godkännes, anses optionsrätten förfallen, och varde i sådant fall eller då optionsrätt ej eger rum, efter kungörelse, som skall innefatta egendomsbeskrifning, underättelse om arrendevilkoren och det arrendevärde, domänstyrelsen ansett egendom böra betinga, samt öfriga nödiga anvisningar, arrendet utbjudet å offentlig auktion, hvilken förrättas samtidigt hos Kongl. Maj:ts befallningshafvande i länet och å plats i orten, som af Kongl. Maj:ts befallningshafvande bestämmes, af kronofogden eller annan af Kongl. Maj:ts befallningshafvande förordnad kronobetjent.

*Angående
vissa
åtgärder i
afseende å
förvalt-
ningen af
kronans
domäner.
(Forts.)*

Före auktionen må jemväl skriftliga förseglade anbud ingifvas till Kongl. Maj:ts befallningshafvande, hvilka anbud, sedan det muntliga utropet blifvit med klubbslag afslutadt, öppnas och jemte de erhållna muntliga anbuden underställas domänstyrelsens pröfning; egande styrelsen till arrendator antaga den högstbjudande, som för sitt anbud stält godkänd säkerhet, der anmärkning emot hans fräjd icke förekommit och han icke förverkat arrenderätt till kronoegendom under sådana omständigheter, att styrelsen finner honom till arrendator olämplig. Är antagligt anbud, motsvarande minst det åsatta arrendevärdet, icke afgifvet, bör arrendet å ny auktion utbjudas.

På styrelsen ankomme derefter att, med iakttagande af ofvan stadgade vilkor i afseende å säkerheten samt arrendatorns person och fräjd, arrendet åt den vid senare auktionen högstbjudande upplåta, eller, i händelse antagligt anbud dervid icke erhållits, om egendomens skötsel tills vidare efter omständigheterna förordna.

Ej må någon klaga deröfver, att hans anbud ej antagits.

åttonde punkten:

Vid utarrendering i här ofvan stadgade ordning skall bland arrendevilkoren intagas det uttryckliga förbehåll, att, derest efter arrendetidens utgång egendomen i sin helhet eller till någon del ej vidare kommer att utarrenderas eller vederbörande embetsmyndighet skulle finna lämpligt att egendomen eller den del deraf under ett arrende med annan egendom upplåta, arrendatorn då icke eger att för den honom eljest tillkommande optionsrätt af kronan fordra eller erhålla någon ersättning.

Vid detta moment funnos fogade reservationer

af herr *A. P. Danielson*; samt

af herrar *N. Petersson* i Runtorp, *Ol. Jonsson* i Hof och *Liss Ol. Larsson*.

Efter föredragning af ärendet anförde:

Herr *A. P. Danielson*: Då jag ännu lifligt erinrar mig de många och långa meningsutbyten, som föregingo Riksdagens beslut år 1875 att afskaffa den s. k. optionsrätten, och jag tror, att samma skäl, ännu i väsentlig mån qvarstå för vidhållande af samma beslut, har jag reserverat mig mot denna punkt, och jag har gjort det därför, att jag tror densamma vara så fristående från punkten A, att någon rubbning i de bestämmelser, der förekomma, icke genom ett afslag å denna punkt skulle uppstå.

Angående
vissa
åtgärder i
afseende å
förvalt-
ningen af
kronans
domäner.
(Forts.)

Jag har ansett det betänkligt att nu åter införa denna optionsrätt i så vidsträckt omfattning, som utskottet föreslagit. Det förefaller mig nemligen orimligt, att man skall göra denna optionsrätt till en handelsvara, så att ett konkursbo skall kunna försälja den och köparen erhålla densamma, oaktadt icke den återstående arrendetiden jemte den tid konkursboet innehaft arrendet uppgår till fem år. Herrarne torde erinra sig, att, då optionsrätten förra gången fans, var det för optionsrättens tillgodonjutande såsom en skyldighet för arrendatorn föreskrifvet, att han skulle hafva innehaft hemmanet på arrende under 20 år och väl vårdat detsamma. Nu deremot skulle en optionsrätt kunna vinnas, om han endast innehaft arrendet i fem år eller ännu kortare tid. Jag anser, att ett sådant stadgande skall blifva till skada för staten, ty mig förefaller det alldeles gifvet, att, om optionsrätt kan förvärfvas på så kort tid, skola statens utarrenderade egendomar alltför ofta komma att ombyta innehafvare, för att man skall kunna uppnå det syfte man afser, nemligen att de skola vårdas väl. Vi hafva här många gånger uttalat oss emot och rent af ogillat en med ifrågavarande rätt i det närmaste jemförlig, nemligen fideikommissrätten, men nu vill man här införa en slags begränsad fideikommissrätt, så att, om detta blefve lag, de som innehafva kronohemman finge ett slags åborätt dertill och slutligen finge lösa sig till dem mot en mycket ringa skattepenning. Förslaget är något beslägtadt med detta, och vill regeringen släppa till statens domäner och binda fast dem vid familjerna eller upplåta den till en handelsvara, så förefaller detta mig ganska besynnerligt. Jag kan nog finna ett slags berättigande i, att de, som äro borgesmän för arrendatorer kunna önska sig rätt att öfvertaga hemmanen, då de äro tvungna att hålla kronan skadeslösa, men med hänsyn dertill vore en ren omarbetning af punkterna 7 och 8 mera lämplig. Ty då vore väl mera skäl i att inskränka detta borgenssystem, så att kronan, som ju bäst är i tillfälle att bära möjliga förluster, ej alls skulle taga någon borgen för de hemman, som utarrenderades, utan såge sig väl före, att hon finge att göra med solvent och hederligt folk, i stället för att, såsom nu är fallet, fordra, att ett par borgesmän skola träda emellan, hvilka naturligtvis hafva mindre att förlora än staten. Lämpligare vore, tyckes det mig, att söka omarbete 7:de punkten i den ritningen. Detta vore att inskränka och begränsa borgenssystemet, och den mäktigaste, eller just staten, bör gå i spetsen dervid. Men att intrassla detta ämne mer och binda kronans domäner inom sådana gränser, är icke klokt.

Jag hade inom utskottet den meningen, att det måtte stanna vid de 10 år, Kongl. Maj:t föreslagit för optionsrättens förvärfvande, men äfven detta strök utskottet och bestämde tiden till fem år, och då jag icke fick något understöd i detta, trodde jag det vara klokt att nu afslå mom. B, hvarigenom man kunde bereda sig rådruum att ordna saken på bättre sätt.

Det är af dessa skäl, jag också nu yrkar afslag på momentet B.

Herr *Anderson* i Tenhult förenade sig med herr *Danielson*.

Herr Persson i Mörarp yttrade: Herr talman! Mine herrar! Jag tror, att åtskilligt kan sägas om optionsrätten, och kunde man tänka sig, att densamma nu skulle föranleda sådana missbruk som gjorde sig gällande, innan den förra gången upphäfdes, skulle jag icke vilja vara med om dess återinförande. Att emellertid jemföra denna rätt med åborätten till kronohemman, synes mig icke kunna hafva varit allvarligt menadt, ty vid åborätten var endast fästad skyldigheten att betala ränta; men här är ju fråga om att erlægga arrende vid de särskilda arrendeperiodernas slut.

Det har emellertid varit vissa skäl, som bestämt mig för att frångå den mening jag hade om optionsrätten, då det sista gången var fråga om dess upphäfvande, och det är den numera vunna tryggheten i sättet för egendomsuppskattningen. Uppskattningen skedde nemligen då icke på det betryggande sätt som nu. Vi hade på den tiden icke en särskild styrelse, som hade hand om kronodomänerna. Nu verkställes denna uppskattning som bekant af en i hvarje län anställd domänintendent, biträdd af två personer, valde den ene af hushållningssällskapet och den andre af länets landsting. Dessa uppskattningsmän sammantråda på stället och en beskrifning öfver egendomen upprättas, som upptager såväl arealen till åker och äng som betesmark m. m., äfvensom markens godhet och beskaffenhet. I de fall då arealen icke är känd, hafva egorna blifvit, genom vederbörandes försorg af landtmätare uppmättna. Öfver den sålunda gjorda uppskattningen, yttrar sig Konungens befallningshafvande, och sedan öfvergå handlingarne till domänstyrelsen, som med ledning af dessa instrument och andra kontrakt rörande likartade hemman bestämmer arrendet. Vid ett sådant förfarande har man, synes mig, ganska god trygghet.

Jag har ofta hört af våra bästa kronoarrendatorer framhållas, att de under tider, då kronoarrendena äro mycket eftersökta, hellre än att utsätta sig för öfverbud vid auktionen eller ett instuckat skriftligt anbud eller prejerier af andra spekulanter, söka att under det sista året taga hvad de kunna af jorden, och det har på icke så få ställen händt, att arrendatorn på hösten före arrendeafträdet sålt den hufvudsakliga delen af sin ladugårdsbesättning och sedan har tillträdaren fått lösa öfverskottet af foder till halfva priset. Det är uppenbart, att kronans domäner lida häraf. Jag för min del tror, att det med den numera betryggande uppskattningen icke är någon fara att åter införa optionsrätten och anhåller därför om kammarens bifall till den föreliggande punkten.

Häruti instämde herrar *Petersson* i Hamra, *Larsson* i Mörtlösa, *Ekeborgh*, *Sam. Johnsson*, *Wieslander*, *Östberg*, *Olsson* i Åttersta, *Ersson* i Vestlandaholm och *Pettersson* i Tjärsta.

Herr Borgström: Den, som känner de sorgliga följder af utarrenderingen, som egde rum på 1870-talet, medan militieboställena ännu stodo under boställsdirektionernas förvaltning och fri täflan vid utarrenderingarne egde rum, helsar med tillfredställelse det utlåtande, som nu afgifvits af statsutskottet. Det har visat sig att

Angående
vissa
åtgärder i
afseende å
förvalt-
ningen af
kronans
domäner.
(Forts.)

*Angående
vissa
åtgärder i
afseende å
förvalt-
ningen af
kronans
domäner.
(Forts.)*

från den tid, då dessa militieboställen till statsverket indrogos och förvaltningen deraf öfvertogs först af kammarkollegium och sedermera af domänstyrelsen samt ändrade grunder för utarrenderingen tillämpats, hafva några sådana kontraktförbrytelser, som dessförinnan egde rum, icke vidare förekommit.

Detta tyder på att, sedan dessa boställen af boställsdirektionerna utarrenderades, hafva grunderna för utarrenderingen blifvit bättre. Deremot kunde på den tiden någon öferspekulation å arrendena icke förekomma. Sedermera har vid tillämpningen af de nya grunderna för utarrenderingen af kronoegendomar, den förmånsrätt, som der blifvit införd, haft det goda med sig, att någon så stor öferspekulation icke gerna kunnat ifrågakomma, emedan spekulanterna vetat att om de icke bjödo mera än arrendet var värdt, det öfvertagits af den förre arrendatoren, och att om det bjudits öfver värdet, de fått behålla arrendet. Optionsrätten har sålunda visat sig vara till gagn icke endast för staten utan äfven för den enskilde, ty det är gifvet, att den trygghet en arrendator har att få behålla sitt arrende, såvida han skött egendomen väl, skall leda derhän, att statens domäner blifva bättre skötta och häfdade och, såsom en gifven följd deraf, äfven lemna en rikligare afkastning. De skäl, hvarför optionsrätten år 1875 borttogs, tror jag numera till största delen hafva bortfallit.

Huruvida de grunder, som nu gälla för arrendeuppskattningarne verkligen äro de bästa, tillkommer icke mig att afgöra, men nog tror jag mig kunna påstå, att Riksdagen gjort hvad på den samma ankommer, för att få en ordentlig uppskattning.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Lasse Jönsson: Jag hyser deremot mina betänkligheter för, huruvida jag skall våga ingå på detta förslag eller icke. Det är visserligen en sanning och af alla erkänt, att uppskattningarne numera blifva mera tryggande än förut, men fullt betryggande blifva de likväl icke. Vi skola nemligen tänka oss, att de personer, hvilka skola verkställa uppskattningarne jemte domänintendenten, alltid hafva ett stort distrikt, skola resa långa vägar från den ort de känna till och högst obetydligt kunna känna till egendomarnes beskaffenhet, samt derför måste hufvudsakligast sluta sig till egendomarnes beskaffenhet efter de uppgifter de kunna erhålla på platsen. Jag tror derför, att de ofta nog blifva missledda och sätta värdena för lågt. Hade det varit såsom förut ett maximi- och minimibelopp och denna maximisumma kunde sättas så högt, att derigenom bereddes äfven utanför stående möjlighet att spekulera, tror jag det skulle hafva varit fördelaktigare. Derigenom kunde, då det understundom blef svårt för arrendeinnehafvaren att öfvertaga arrendet till maximbelloppet, äfven utanför stående lockas att spekulera och afgifva anbud, under det dessa nu äro alldeles afstängda från att inlemna några anbud. — Då arrendet numera åsättes ett bestämdt pris, behöfver den förre innehafvaren icke göra sig besvär med att tänka på hvad han kan betala, ty han kan ju alltid gifva det pris, som uppskattningsmyndigheterna bestämt och hvilket jag i de flesta fall är

öfvertygad blir alldeles för lågt. Om man tänker sig, att en person erhåller ett arrende antingen af en konkursmassa eller såsom löftesman för en arrendator, som ett eller annat år innehaft arrendet till det låga arrendebelopp värderingsmännen bestämt, så får han arrendet, på grund af den optionsrätt han sålunda eger, till samma arrende som förra innehafvaren, oaktadt han hvarken lidit af de möjligen förut varande svåra tiderna eller satt egendomen i bättre eller sämre skick än förut, och då det ännu är ett eller annat år kvar på arrendetiden, så erhåller, då egendomen skall utbudas, en sådan person en alldeles öförtjent optionsrätt. — Skulle man ändra bestämmelsen för optionsrättens åtnjutande från 5 år till 10 år efter arrendets öfvertagande, vore det mera tryggande för staten, men att staten skall vara skyldig att genast lemna en sådan gåfva, som genom detta stadgande blifver följd, kan icke vara rimligt, och därför ansluter jag mig för närvarande till det yrkande herr Danielson framställt.

*Angående
vissa
åtgärder i
afseende å
förvalt-
ningen af
kronans
domäner.
(Forts.)*

Herr Lyttkens: I förmiddags hörde vi från statsrådsbänken ett fullkomligt riktigt uttalande, då herr finansministern yttrade, att vid de värderingar, hvarom då var fråga, stod domänintendenten gent emot arrendatorn, och att det då vore svårt, att icke låta sina känslor inverka, eller att icke gifva arrendatorn så goda vilkor som möjligt. Detta var fullt riktigt, och jag tror, att det kan tillämpas ännu mera här. Detsamma var äfven händelsen, innan optionsrätten var borttagen; och jag skulle derpå kunna anföra de mest märkvärdiga exempel, men vill nu i förbigående endast anföra ett enda. Arrendet för en egendom uppskattades till 6,000 kronor årligen, men genom de egendomliga förhållandena härvid kunde arrendet icke lemnas arrendatorn, utan, när det kom ett annat anbud på öfver 14,000 kronor, gick han in derpå, så att man för denna egendom fick 8,000 kronor mer än som först bjudits, men det oaktadt betalar subarrendatorerna nästan hela arrendet så att hufvudgården innehafves för en obetydlighet. Jag anser därför, att man bör se till, att man får så mycket tid på sig, att man litet binner öfverse dessa bestämmelser och vidtaga sådana åtgärder, att ett dylikt förfarande som det nämnda icke blir möjligt. Då det nu icke heller är någon brådska med att antaga punkten, och kronans rätt genom ett uppskof icke kan komma att sitta emellan, samt det för domänintendenten är synnerligen svårt att gent emot en arrendator göra en rättvis uppskattning, yrkar jag afslag för närvarande å hela punkten.

Herr Erickson i Bjersby: De områden, dessa af landstingen eller hushållningssällskapen utsedda uppskattningsmän hafva sig anvisade, äro i allmänhet icke större än en domsaga, och vanligen utses äfven personer, som förut någorlunda väl känna till detta område. Derfor och då jag tror, att optionsrätten skall blifva till fördel för såväl staten som arrendatorn, tvekar jag icke under åberopande i öfrigt af de skäl den andre talaren i ordningen anförde, gifva mitt bifall till utskottets förslag. Det är väl möjligt, att fördelen

Angående vissa åtgärder i afseende å förvaltningen af kronans domäner. för arrendatorn kan blifva något större än statens, men i denna omständighet ligger då ett ytterligare skäl för mig att yrka bifall till nämnda förslag.

Herr Sam. Johnson: Då jag instämt med herr Anders Persson, kan det synas öfverflödigt, att jag yttrar mig i saken, men jag har blifvit uppkallad af herr Lyttkens' senaste anförande, och ber därför att få säga några ord.

Herr Lyttkens yttrade, att det vid dessa uppskattningar ofta ginge något besynnerligt tillväga, och att taxeringsmännen skulle låta inverka på sig af vänner och väns vänner. Jag förundrar mig öfver detta hans uttalande, och att han tror, att, om så möjligen förr skett på ett eller annat ställe, det äfven skulle komma att ske hädanefter. Då det är hushållningssällskapen och landstingen, hvilka skola utse de personer, som skola biträda domänintendenten, kan man väl ej tänka sig, att dessa personer äro så usla, att de skulle låta vänskap eller andra förhållanden inverka på sig. Om så också skulle vara, hvilket jag dock icke tror, så blifva de väl icke valda mer än för ett år. Denna farhåga för taxeringsmännens oredlighet anser jag för min del att man icke får hysa.

De stadganden här föreslagits, anser jag skola lända till fördel icke blott för arrendatorn utan äfven för staten. Ty med dessa rättigheter skulle arrendatorn helt säkert söka sköta sin egendom på sådant sätt, att han derigenom finge någon trygghet för framtiden att få bibehålla densamma, hvarjemte det vore en fördel för staten att få hemmanet väl skött. Herr Lyttkens motsatte sig på förmiddagen den andra punkten af det skälet, att så många uppsägningar af arrenden skulle komma att ske, att det kunde medföra den vådan, att man under en tid icke skulle kunna få några arrendatorer. Jag tror för min del, att, om vi icke godkänna denna punkt, skola många uppsäga sina arrenden, då de icke äro förvissade om att fortfarande få behålla dem. Skulle åter denna punkt, hvilket jag hoppas, komma att antagas, tror jag, att de allra flesta arrendatorerna skola, så vidt möjligt, söka bibehålla sina arrenden och sträfvat med dem så godt de kunna för att i en framtid få någon förbättring och sitta i orubbadt bo. Skulle åter punkten afslås, kommer helt säkert en hel massa uppsägningar af arrenden att ske, och i dessa tider blir det ej godt att få dem, som äro beredvilliga att åtaga sig ett arrende af staten.

På de skäl, jag anført, skall jag be att på det lifligaste få instämman med dem, som yrkat framgång åt föreliggande förslag.

Herr Lundberg: Då enligt min åsigt kronans arrendatorer kunna ega billiga anspråk att erhålla någon eftergift i sina arrendevilkor, och ställningen hos åtskilliga af dem nog är sådan, att de skäligen borde berättigas till uppsägelse af sina arrenden, har jag röstat för bifall till utskottets förslag under litt. a). Men jag anser deremot icke att giltiga skäl förefinnas för ett återinförande af optionsrätten, och i det afseendet anhåller jag att väsentligen få instämman med herr Danielson. Jag tror ock förslaget härutinnan

vara så uppställt, att det skulle kunna föranleda tvister med Kongl. Maj:t och kronan eller domänstyrelsen samt emellan sterbhusdelegare och konkursbo äfvensom emellan arrendators löftesmän och konkursförvaltning. Förordningen angående utarrendering af statens domäner, sådan den nu gäller, lär väl icke medgifva att konkursbo kan blifva arrendator. Och det är väl icke heller rimligt, att ett konkursbo för någon tid skall få antagas till arrendator, liksom ju icke må förväntas, att ett konkursbo skall ega intresse af att en egendom förvaltas till förmån för kronan.

Herr Danielson har sagt, att den optionsrätt, som här är i fråga, närmade sig åborätt. Denna tillkommer dock endast familjen och öfvergår enligt gällande stadganden till enka och barn. Men när för jemväl konkursbo bestämmes optionsrätt till innehafvande af kronolägenhet, lärer väl, ifall meningen vore att medgifva sterbhusdelegare en sådan rätt, som förekommer vid åboskap, förslaget vara häremot stridande eller åtminstone icke kunna anses tydligt. Om man nemligen tänker sig att ett arrende, vid tiden då en arrendator dör, borde förnyas och hembjudas hans barn samt genast derefter uppstår urarfvakonkurs, lärer blifva tvifvelaktigt, huruvida optionsrätt skall tillfalla konkursboet eller arrendatorns barn.

Ingenting lärer påkalla, att frågan skulle redan vid denna riksdag förekomma till afgörande, och jag hemställer därför, om det icke vore lämpligt att man finge tid till närmare öfvervägande och att åtminstone för uppgörande af ett tydligare förslag än det föreliggande kunde medgifvas rådruum till nästa riksdag; yrkande jag emellertid nu afslag på den föredragna punkten.

Herr A. P. Danielson: Jag ber om ursäkt, att jag nu åter uppträder, men jag vill endast yttra ett par ord.

Jag kan icke förneka, att uppskattningen af kronans arrenden, på sätt den nu sker, är i väsentlig mån bättre och mera betryggande än förut; men jag hemställer likväl till herrarne, huruvida, då kronans domäner äro en så betydande tillgång för staten och de inkomster de lemna statsverket icke äro obetydliga, det skulle vara lämpligt, att vi nu skulle genast taga dessa omfattande bestämmelser, som utskottet framkastat rörande arrendatorernas enkor och barn, mågar, borgesmän och konkursbo och deras rätt att få optionsrätt. Är det lämpligt att slå fast statens tillgångar på ett sådant sätt?

Jag tror icke, att vi nu äro beredda tillräckligt för bedömande af denna stora fråga, och då vi böra se till, att icke statens tillgångar bortslumpas, torde denna fråga lämpligast böra uppskjutas till en kommande Riksdags ompröfning. Om vi nu genast fatta beslut, så går det allt för fort, och det torde icke vara ur vägen, att man, innan man bestämmer sig, ser frågan från flere sidor. Det skulle man bättre kunna göra, om man finge ett nytt förslag från domänförvaltningen, och det torde vara lätt för densamma att åstadkomma ett sådant. Det är endast för att få ett bättre förslag än detta — om herrarne skulle vilja hafva optionsrätten — som jag gör mitt yrkande. Huruvida jag för min del vill hafva denna optionsrätt i en annan form, det kan jag nu icke så bestämdt säga, det får man se, när

*Angående
vissa
åtgärder i
afseende å
förvalt-
ningen af
kronans
domäner.
(Forts.)*

Angående *vissa* förslaget kommer. Men jag kan icke vara med om det, i fall man rusar in på ett område, hvarest man icke vet eller kan beräkna, huru *ätgärder i* förslaget skall komma att taga sig ut i tillämpningen. Jag vill icke *afseende å* yrka återremiss, sedan Första Kammaren nu fattat sitt beslut. Om *förvalt-* vi deremot nu afslå frågan, kunna vi hålla den öppen och kunna *ningen af* behandla den under andra förhållanden, och det är af dessa anledningar som jag fortfarande anhåller om afslag.

(Forts.)

I detta anförande instämde herrar *Eklund, Nilsson* i Kägglå, *Petersson* i Runtorp, *Redelius, Bondeson, Anderson* i Himmelsby, *Petersson* i Brystorp, *Eliasson, Ericsson* i Ahlberga, *Tufvesson, Smedberg, Svenson* i Bossgården, *Andersson* i Hasselbol, *Nilsson* i Vrångelbol och *Liss Olof Larsson*.

Herr Folke Andersson: Denna fråga, så väl som många andra, kan betraktas från två sidor. Från den ena sidan kan det tänkas, att statsverket icke kommer att erhålla fullt så stora arrenden, i fall förslaget antages, och det säges, att säkerheten för staten att få ut sitt icke heller skulle vara så stor, andra olägenheter omnämnda. Men det låter å andra sidan icke förneka sig, att, om en arrendator vet, att det finnes trygghet för honom själf och för hans barn att få sitta kvar vid arrendet, så kan ett större arbete nedläggas på egendomen utan någon risk för honom att aldrig få skörda frukterna deraf, och får han tillfälle att på det sättet handhafva egendomen, så finnes större utsigt för, att han skall kunna få sin bergning, hvilket ju är till förmån för såväl arrendatorn som för staten. Då jag vägt dessa båda sidor mot hvarandra, så, då jag funnit, att det är bättre att utsigt finnes för att arrendatorn skall berga sig på sitt arrende, än att staten deraf skulle hafva utsigt att få en större inkomst för tillfället, vill jag be om att få instämma i statsutskottets förslag.

Herrar *Johansson* i Esset och *G. Mellin* instämde i detta anförande.

Chefen för kongl. finansdepartementet, herr statsrådet friherre Tamn: Skälet, hvarför Kongl. Maj:t gjort framställning till Riksdagen om återinförande af optionsrätten, är tvåfaldigt. Kongl. Maj:t har nemligen velat så ordna, att arrendatorns intresse för egendomens förbättring blir hufvudsakligast bestämmande för egendomens förvaltning, hvarjemte det torde vara gifvet, att en arrendator, som får förvalta egendomen under en lång följd af år, sköter den bättre, om han har utsigt att efter första arrendekontraktets slut få fortfarande behålla deusamma. Han har då intresse af att bibehålla egendomen vid samma växtkraft och att ytterligare öka den. Statens och arrendatorns intressen sammanfalla sålunda, ty då för staten en sådan längre brukningstid torde vara fördelaktig, är det äfven betryggande för arrendatorn att veta, att om han skött egendomen väl och fullgjort sina skyldigheter, han icke kommer att från egendomen skiljas.

De anmärkningar, som framstälts mot förslaget om optionsrättens införande, äro mångahanda; dels meddelades af talaren på hallands-

bänken — i jemförelse med mitt yttrande på förmiddagen, att vid en förnyad uppskattning, då det gälde nedsättning i arrendet, värderingsmännen skulle komma i en svår ställning — att värderingsmännens ställning blir lika svår vid verkställande af en ny uppskattning, i hvilken den förre arrendatorn möjligen är intresserad, ty då kan denne begagna sin optionsrätt. Men värderingsmännen veta ju icke bestämdt, att arrendatorn vill begagna sig af denna rätt, och vill han det icke, skall arrendet utbjudas på auktion och värderingsmännen hafva sålunda icke vetskap om, hvilken skall öfvertaga arrendet efter första kontraktets slut. Deri tror jag ligger en högst betydlig skillnad.

Här har redan sagts, att det förut vore bestämdt, att 20 års god skötsel af en egendom skulle vara villkoret för ernäendet af den rätt, som i 1882 års grunder, lemnades åt arrendatorn att få öfvertaga egendomen till den vid auktion erbjudna högsta arrendeafgiften. Men i min tanke behöfs dertill icke tjugu år; det behöfs dertill endast att arrendatorn kan styrka, att han väl skött egendomen. Han behöfver icke alls hafva själf innehaft arrendet under hela kontraktstiden, utan han kan hafva öfvertagit egendomen af en annan arrendator, som innehaft kontraktet. Just för att optionsrätten icke skall blifva en handelsvara har den tioåriga besittningstiden föreslagits af Kongl. Maj:t. Utskottet har nu visserligen nedsatt den till fem år, men utskottet har dock bibehållit en viss tid, under hvilken arrendatorn skall hafva innehaft egendomen och väl skött densamma, för att få begagna sig af optionsrätt. Denna omständighet synes just förekomma att göra optionsrätten till en handelsvara, och detta är af stor vigt, ty det är till väsentlig del derigenom, att personer till andra öfverlätit sina arrenden, som dessa högt uppdrifva arrendevilkor tillkommit äfvensom de svårigheter, hvari arrendatorer på senare tider råkat, ty genom stora afträdessummor hafva de beröfvats det förlagskapital, utan hvilket jordbrukaren i vår tid svårigen kan reda sig.

En talare har anmärkt, att i den mån domänintendenterna få för stora distrikt blifva de så upptagna, att de icke kunna vara i tillfälle att taga fullständig och noggrann kännedom om egendomarne, hvarför icke heller uppskattningen blefve tillförlitlig. Jag hyser för min del en nästan motsatt åsigt, ty i samma mån domänintendenterna oftare få behandla dylika ärenden, i samma mån blir deras omdöme säkrare och mera att lita på, så att de tillsammans med de öfriga värderingsmännen, som utses af landsting och hushållningssällskap, kunna fullständigt bedöma förhållandena. Jag tror icke heller det kan visas, att, der domänintendenterna haft mycken sysselsättning, deras uppskattning varit underlägsen deras, som kanske egnat längre tid deråt, men genom distriktets litenhet blifvit inskränkta till mindre erfarenhet.

Det vill förefalla mig, som om de af statsutskottet gjorda anmärkningar mot Kongl. Maj:ts förslag icke vore särdeles stora förbättringar, snarare motsatsen. De hafva försvagat skyldigheten för arrendatorerne och således äfven den säkerhet, som skulle ligga i de af Kongl. Maj:t föreslagna villkoren, särskildt med afseende på tiden,

*Angående
vissa
åtgärder i
afseende å
förvalt-
ningen af
kronans
domäner.
(Forts.)*

Angående
vissa
åtgärder i
afseende å
förvalt-
ningen af
Kronans
domäner.
(Forts.)

och så har en betydlig utsträckning skett beträffande hvilka skulle få begagna optionsrätten. Deri synes mig ligga någon fara.

Man har anmärkt, att konkursbon, arrendators löftesmän samt äfven den person, till hvilken ett konkursbo kunde hafva försålt arrenderätten, skulle ega optionsrätt. Denna rätt skulle således få en stor utsträckning med afseende å de personer, som egde begagna densamma. Men jag måste tillägga, att denna fara försvagas betydligt derigenom, att konkursbon och löftesmän redan nu äro berättigade att behålla egendomarne under den återstående arrendetiden, samt att genom optionsrättens införande deras intresse att väl sköta egendomarne icke skulle förminska utan förökas. Derföre, och då af ett bifall till utskottets betänkande icke synes vara att förvänta några stora svårigheter, så vågar jag i sakens nuvarande skede icke tillstyrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition oförändrad, utan tror det vara bäst, om Kammaren bifaller utskottets hemställan.

Herr Lasse Jönsson: Det har icke varit min mening att framställa någon anmärkning emot statens domänintendenter, utan jag afsåg med min anmärkning emot uppskattningsmännen endast de personer, som voro utsedda af hushållningssällskapen och lands-tingen. Och jag tror erfarenheten ofta gifvit vid handen, att dessa personer icke sällan nödgas värdera egendomar, om hvilka de icke hafva ringaste kännedom. Det händer t. ex., att en person från slättbygden har i uppdrag att värdera en skogsegendom och tvärtom. Dessa uppskattningar äro i sjelfva verket ganska magtpåliggande uppdrag och för min personliga del vill jag, om dessa bestämmelser komma till stånd, ingalunda vidare åtaga mig ett sådant uppdrag. Ty att på helt kort tid värdera en egendom, som man icke känner, är synnerligen vanskligt. Det kan i sådant fall inträffa, att man exempelvis värderar egendomar så lågt, att staten kanske förlorar och att den enligt optionsrätten varande innehafvaren några dagar efter kan betinga sig ett större afträde. Detta må nu hafva skett emot min afsigt, men jag har likväl varit med derom. Men fruktan för dylika misstag kommer att föranleda mig att ej vara med om dylika uppskattningar, derest detta förslag går igenom. Jag yrkar fortfarande afslag å utskottets hemställan.

Herr A. P. Danielson: Jag har förut sagt, att jag anser denna optionsrätt blifva en handelsvara, och jag står dervid. Detta visar sjelfva utskottets betänkande, då der talas om, att konkursbon kunna försälja arrenderätten, och att den, som köper arrenderätten, dermed också får optionsrätt. Är icke detta ett högst betecknande sätt att göra optionsrätten till en handelsvara? Jag skulle hafva önskat, att herr statsrådet och chefen för finansdepartementet åtminstone hade hållit på Kongl. Maj:ts proposition. Denna är något mera rimlig än utskottets förslag. Ty komma de af utskottet föreslagna bestämmelserna att tillämpas, så tror jag, att vi för framtiden icke hafva mycken inkomst att vänta af statens domäner. Och jag slutar med att uppreda, att, om optionsrätt nödvändigt åter skall införas, så

bör det icke ske utan strängare bestämmelser därför än de, som här äro ifrågasatta.

Herr Persson i Mörarp: Jag ber att med anledning af de anmärkningar, som här framställts med afseende å utskottets förslag, att inskränka tiden för arrendets innehafvande såsom vilkor för åtnjutande af optionsrätt, få nämna, att detta skett hufvudsakligen till följd af de upplysningar, som meddelades statsutskottets inkomstafdelning derom, att det i många fall vore rent af orimligt att bestämma så lång tid som 10 år, om man ville åter införa optionsrätten. I ett speciellt fall upplystes det, att på en kronoegendom under nuvarande arrendeperiod nedlagts öfver 100,000 kronor i och för förbättringar. Detta arrende hade blifvit med domänstyrelsens medgifvande på annor person, efter ett timadt dödsfall, öfverlätet, men den tid, som återstod af arrendet, tillsammans med den tid nuvarande innehafvaren nyttjat egendomen, uppginge icke till 10 år, och denne arrendator skulle nu icke få komma i åtnjutande af optionsrätten. Kan det vara någon rimlighet uti att, då sådana förhållanden kunna inträffa, föreskrifva en så lång tid för optionsrättens tillgodonjutande som tio år. Efter mitt sätt att se, torde för denna rätts tillgodonjutande icke erfordras något annat än bevis derom, att egendomen vore väl skött. Ty staten kan icke hafva något speciellt intresse af *hvem* som nyttjar egendomen, hvaremot statens intresse är, att egendomen *väl skötes*. Af herr statsrådet och chefens för finansdepartementet uttalande i frågan framgår, att han är beredd att meddela domänförvaltningen skärpta bestämmelser med hänsyn till det uttalande lokalförvaltningen har sig ålagdt angående kronoegendomarnes skötsel. Jag tror därför, att man kan med full trygghet bestämma tiden för optionsrättens tillgodonjutande kortare än hvad Kongl. Maj:t föreslagit. Då utskottet föreslagit fem år, har detta i någon mån skett med hänsyn till att det finnes många egendomar i vårt land, med afseende å hvilka optionsrätt ännu är bibehållen just under förutsättning, att egendomen innehafts i fem år och innehafvaren företer vederbörande uppskattningsmäns bevis, att han väl skött egendomen. Detta är exempelvis förhållandet med de ecklesiastika boställena i vårt land.

Herr Danielson har tre särskilda gånger påpekat orimligheten af, att konkursförvaltningar och de, som af konkursförvaltningar inköpt arrenderätten, skulle få tillgodonjuta optionsrätt. I detta hänseende ber jag endast att få hänvisa till hvad herr statsrådet och chefen för finansdepartementet nyss yttrade. Denna rätt få de nemligen icke begagna sig af under annat förhållande, än att egendomen är *väl skött*, och, på sätt jag förut nämnt, tror jag, att statens väsentligaste intresse ligger i detta förhållande.

Jag anhåller fortfarande om bifall till utskottets hemställan.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, gaf herr talmannen, i enlighet med de gjorda yrkandena, proposition dels på bifall till utskottets hemställan och dels på afslag å såväl denna

hemställan som Kongl. Maj:ts i denna del gjorda framställning; och fann herr talmannen svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förra meningen. Votering blef likväl begärd, i följd hvaraf nu uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i punkten B) af utlåtandet n:o 33, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren afslagit såväl utskottets nämnda hemställan som Kongl. Maj:ts i denna del gjorda framställning.

Omröstningen visade 109 ja och 84 nej; varande alltså utskottets hemställan af kammaren bifallen.

Mom. C) och D)

Biföllos.

§ 3.

*Angående
anslag till
fortsättning
af arbetena
å norra
stambanan.*

Föredrogs statsutskottets utlåtande n:o 34, angående beviljande af anslag till fortsättning af arbetena å stambanan norr om Sollefteå.

I propositionen angående statsverkets tillstånd och behof hade Kongl. Maj:t (under 6:te hufvudtiteln, punkt 46) föreslagit Riksdagen att till utgående under år 1888 anvisa 3,000,000 kronor till fortsättning af arbetena å stambanan norr om Sollefteå; hvarjemte Kongl. Maj:t föreslagit, att omförmälda anslagsbelopp, som borde bestridas af upplånta medel, måtte anvisas att utgå från riksgäldskontoret.

Utskottet hemställde emellertid, att Kongl. Maj:ts förevarande framställning måtte på det sätt bifallas, att Riksdagen, till fortsättning af arbetena å stambanan norr om Sollefteå, för år 1888 anvisade ett anslag af 2,000,000 kronor.

I en vid utlåtandet fogad reservation hade deremot herrar greve *G. Sparre*, friherre *F. von Essen*, greve *E. C. A. Piper*, greve *W. G. Hamilton*, *R. N. G. Montgomery-Cederhielm*, *P. O. Hörnfeldt* och *P. G. Näslund* förklarad sig anse, att Riksdagen borde för ifrågakvarande ändamål för år 1888 anvisa ett belopp af 2,500,000 kronor.

I fråga härom anförde:

Herr Ström: Herr talman, mine herrar! Då det för tillgodogörande af Öfre Norrlands rika, naturliga tillgångar, som nu till följd af bristande kommunikationer ej kunna tillgodogöras, är af högsta vikt, att norra stambanans färdigbyggande påskyndas och ej till en aflägsen framtid uppskjutes, samt då dessutom den nuvarande tidpunkten med sitt billiga kapital, sina billiga såväl material- som arbetskostnader är särdeles egnad för utförande af större allmänna arbetsföretag, hvarigenom arbetsförtjenst tillika kan beredas åt ett större antal arbetssökande, får jag yrka, att 1888 års anslag för norra stambanans fortsättning till Vännäs måtte bestämmas till det af Kongl. Maj:t föreslagna beloppet, tre millioner kronor.

Angående
anslag till
fortsättning
af arbetena
å norra
stambanan.
(Forts.)

Utom de billighetsskäl, som tala för att, sedan det öfriga landet nu fått sitt behof af jernvägar tillgodosedt, våra nordliga, i detta afseende så vanlottade bygder måtte komma i *snart* åtnjutande af samma fördel, finnes ett annat — ett politiskt.

Sedan den finska kustbanan nu blifvit framdragen och för trafik öppnad ända till det blott 15 mil från riksgränsen belägna Uleåborg, samt det dyrbaraste arbetet för banans fortsättning till Torneå, nemligen brobyggnaden öfver Ule elf, dessutom blifvit fullbordadt, kan, enär inga svåra terrängförhållanden lägga hinder i vägen, inom ett par år Torneå och följaktligen äfven dotterstaden Haparanda stå i jernvägsförbindelse med hela Finland och — Petersburg.

Hvilka följer denna förbindelse med vår östra granne kunna komma att få för det nordliga Sverige, i synnerhet Norrbotten, om ej å vår sida norra stambanans byggande raskt fortskyndas, vill jag ej inlåta mig om, men så mycket är visst, att icke blir det till fromma för svensk bildning och nationalitet inom vår nordligaste provins, der den finsk-talande befolkningen, hvars språk mer och mer utbreder sig öfver svensk-talande trakter, der finskan förut varit så godt som okänd, kan komma att känna sig mäktigare dragen till stamförvandterna på andra sidan gränsen. Då Norrbottens befolkning redan nu börjat finna det fördelaktigare att vid sina resor söderut taga vägen genom Finland än genom det egna fäderneslandet, der närmaste jernvägsstationen först uppnås 70 mil söder om Haparanda, inses huru mycket flitigare denna väg kommer att befaras, då finska jernvägen inom kort uppnått Haparanda. Att vägen genom Finland är både snabbare, prisbilligare och bekvämare än den på svenska sidan, kunna de fleste af Norrbottens representanter i denna kamrere intyga, enär vi för tids vinnande varit nödsakade att vid resan till innevarande riksdag välja denna väg.

Såsom exempel på huru fort jernvägsbyggandet i Finland påskyndas, må anföras, att bandelen Östermyra—Uleåborg, 31 mil, som i höstas blef färdig, byggdes på tre år, samt att för Savolax-banans byggande för innevarande år anslagits 6,800,000 mark. Hos oss skulle det, om, såsom statsutskottet föreslagit, endast 2,000,000 kronor per år anslås för norra stambanans fortsättning, dröja 23 år innan banan uppnår Haparanda.

Mine herrar! Jag hemställer om bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Vidare anfördes icke. Efter af herr talmannen gifna propositioner dels på bifall till utskottets hemställan och dels på afslag derå och bifall till Kongl. Maj:ts proposition blef utskottets hemställan af kammaren bifallen.

§ 4.

Angående
vissa delar
af tullbevill-
ningen.

Härefter företogs till behandling bevillningsutskottets betänkande n:o 5, angående vissa delar af tullbevillningen.

Bevillningsutskottet, som fått till sig hänvisade ett inom Första Kammaren och tio inom Andra Kammaren väckta förslag till ändringar i gällande tulltaxa och dermed sammanhängande ämnen, af hvilka tre till Andra Kammaren ingifna motioner afsågo dels en mera genomgripande förändring i nuvarande tull-lagstiftning, dels ock nedsättningar efter angifna grunder uti ett större antal tullsatter, under det att de öfriga allenast åsyftade ändringar och rättelser uti speciella tullbestämmelser, hade derföre ansett sig böra först till behandling företaga nämnda tre motioner, nemligen herr J. Anderssons i Lysvik motion, n:o 82, herr E. Åkerlund motion, n:o 29, och herr J. Öhlssons i Stockholm motion, n:o 122.

Uti sin till Andra Kammaren ingifna motion, n:o 82, hade herr J. Andersson i Lysvik hemställt, »att Riksdagen ville besluta, att i afgående skrifvelse anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t låta verkställa utredning och derefter för en blifvande Riksdag framlägga förslag till ombildning af nu varande tullsystem i så måtto, att, i den mån sådant är utförbart och gällande fraktatbestämmelser det medgifva, tullpliktig vara tullbelägges i förhållande till varans värde.»

Herr E. Åkerlund åter hade i sin motion, n:o 29, under hufvudsakligt åberopande af den obillighet, som låge deruti, att »städernas invånare så väl som industriens idkare, vare sig arbetstagare eller arbetsgifvare, ega den förmånen att få förskaffa sig större delen af hvad de behöfva köpa, eller sådana varor, som jordbrukaren måste producera, från det håll, der de billigast kunna fås, men landtmännen i högst få fall fått sig någon sådan rätt tillerkänd i fråga om de varor, som de behöfva förskaffa sig från handel och industri», föreslagit, att Riksdagen, till gagn för landets mindre bemedlade klasser, ville besluta, att *alla* tullumgälder måtte från och med den 1 nästkommande augusti afskaffas å ett större antal i motionen uppräknade artiklar.

Slutligen hade Herr Joh. Öhlsson i Stockholm i motion n:o 122 föreslagit, att Riksdagen ville besluta:

1:o) att vissa i motionen uppräknade artiklar skola vid införsel vara tullfria; och att i den mån sådant ansåges skäligen kunna ske utan men för respektive tillverkade, tullen proportionerligt nedsattes å sådana tillverkningar, hvilka i följd af de i motionen förtecknade

artiklars tullfrihet kunde åstadkommas billigare än nu vore fallet, såsom färdigrifna färger, färgade garn och tyger m. m.;

Angående
vissa delar
af tullbevill-
ningen.
(Forts.)

2:o) att införseltullen å nedannämnde artiklar skall utgå som följer:

för *Dragremmar* af tyg eller läder: lika med tullen å det material, hvaraf de hufvudsakligen bestå, ökad med 20 procent;

för *Biljetter*, *Adress-* och *Visitkort*: lika med tullen å det papper, hvarå de äro tryckta;

för *Ledningstrådar* för electricitet af 0,5 millimeters tjocklek och derunder, af koppar eller annan metall: med silke öfverspunna 20 procent af tullen å färgadt silke; med bomull eller annat material, utom silke, öfverspunna pr kilogram 10 procent af tullen å isoleringsämnet;

Macaroni, *Vermiceller* och *Macaronigryn* hänföras till bakverk (tullpliktigt bröd);

Sprutor, hufvudsakligen af tenn, förtullas såsom tenn, arbetadt; samt

3:o) att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes, innan Riksdagens beslut om tullfrihet å de i punkten 1:o uppräknade artiklar tillämpas, söka hos vederbörande traktatsmagter utverka de förmåner, hvartill dessa ändringar i Sveriges införseltariff kunna gifva skäligen anledning, och att i alla händelser tullfrihet å spritfernissa icke må medgifvas förr, än restitution å till sådan fernissa använd sprit blifvit i lag medgifven.

Under *punkten 1* af föreliggande betänkande hemstälde nu utskottet, att herr Anderssons i Lysvik ifrågavarande motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

I en vid betänkandet fogad reservation hade emellertid herrar *Ahlström*, *J. Johansson* i Noraskog, *S. M. Olsson*, *A. Andersson* i Intagan *Fredholm* i Stockholm, *N. Boström*, *A. M. Gudmundson*, *Huss* och *Meyer* hemstält:

att Riksdagen behagade i skrifvelse till Konungen anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta föranstalta en saklig utredning af de fakta, hvilka böra ligga till grund för en behöflig revision af tull-lagstiftningen till vinnandet af största möjliga följdriktighet och likformighet i dess olika delar.

Efter föredragning af punkten anförde:

Herr Jonsson i Hof: Jag vill icke neka till, att motionären i åtskilliga fall kan hafva rätt i sin åsigt derom, att nuvarande tullsystem bör ombildas i så måtto, att, i den mån sådant är utförbart och gällande traktatbestämmelser det medgifva, tullpliktig vara tullbeläggas i förhållande till varans värde. Men jag tror också, att denna sak är förenad med så stora svårigheter, att ett bifall dertill ej gerna kan lemnas, och detta så mycket mindre, som det i slutet af

Angående
vissa delar
af tullbevill-
ningen.
(Forts.)

betänkandet finnes en reservation, som, så vidt jag kan förstå, äfven i detta afseende åsyftar en sakrik utredning.

Jag vill icke nu yrka bifall till denna reservation, utan endast fästa uppmärksamheten derpå, att, när man behandlar denna 1:a punkten lika som åtskilliga andra, så bör man icke glömma bort, hvad reservanterna vilja göra med dessa saker. Jag tror, att man skulle förkorta diskussionen betydligt genom att lemna dessa saker tillsviade, tills vi komma till att behandla 14:e punkten, der jag tror, att reservanternas förslag lämpligast skulle kunna uppställas till behandling.

Herr Larson i Tullus: Jag ber få instämma med herr Olof Jonsson dels deri, att kammaren icke gerna kan annat än bifalla hvad utskottet i den nu föredragna punkten hemställt, och dels äfven deri, att frågan om det skrivelseförslag, som åtskilliga reservanter inom utskottet, herr Ahlström m. fl., påyrkat, måtte komma att upptagas och föredragas i sammanhang med 14:e punkten i betänkandet, samt att dessförinnan de öfriga punkterna måtte föredragas i den ordning, de af utskottet i betänkandet blifvit framställda.

Herr vice talmannen Sven Nilsson: Jag föreställer mig, att den fråga, som de siste talarne upptagit, icke kan komma till afgörande förr än yrkande om skrivelseförslaget framkommit, och hemställer därför till dessa herrar att afstå från det sätt, som de tänkt sig beträffande föredragningen, till dess att någon i kammaren begärt bifall till nämnda skrivelseförslag. I hufvudsak öfverensstämmer jag dock med dem derom, att fattande af beslut rörande reservanternas förslag om skrivelse om tullarne i allmänhet bör uppskjutas till 14:de punkten föredrages, ty med ett sådant sätt att gå till väga blir kammaren oförhindrad att fatta beslut i de öfriga punkterna, men tror, som sagdt, att det skulle vara rådligast, att till dess något yrkande i kammaren göres om reservanternas förslag om skrivelsen, då uppskjuta denna frågas afgörande till 14:de punkten föredrages.

Herr Larson i Tullus: Jag har mig bekant, att det kommer att framställas yrkande på bifall till reservationen, och det är därför jag tänkt, att det kunde vara lika godt först som sist att besluta i hvilken ordning föredragningen skulle ega rum. Jag har i alla fall icke något emot att afstå från mitt förra yrkande och hemställer blott, att så snart något yrkande på bifall till det förslag, som framställts uti ifrågavarande reservation, blifvit väckt, kammaren då måtte besluta, att föredragningen af denna reservation ställes i sammanhang med 14:de punkten af betänkandet.

Härmed var öfverläggningen slutad. Efter af herr talmannen i sådant afseende gifven proposition blef utskottets hemställan af kammaren bifallen.

Punkten 2, deri utskottet hemställt, att herr Åkerlunds ofvan oförmälda motion måtte af Riksdagen lemnas utan afseende.

Bifölls.

I *punkten 3*, som härefter föredrogs, hemställde utskottet, att herr Ohlssons från Stockholm förevarande motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

*Angående
vissa delar
af tullbevill-
ningen.*

(Forts.)

I fråga härom anförde motionären

Herr Ohlsson från Stockholm: Af den motivering för afstyrende af min motion, som utskottet begagnat och hvarom det synes varit alldeles enigt, framgår fullt tydligt, att inom utskottet förefunnits en önskan att icke blott de frågor, som jag i min motion bringat på tal, utan äfven andra, som afsåge en mera följdriktig tillämpning af tulltaxan, behöfva en fullständig utredning. Att utskottet emellertid icke varit lika enigt om att föreslå en sådan utredning, ehuru utskottet ansett tiden för kort att sjelft göra densamma, det tillåter jag mig icke nu att söka efter skälen till. Det synes dock, att utskottets ledamöter från denna kammare varit ense om, att en opartisk sakutredning af tullfrågan vore nödvändig samt för den skull i särskild reservation föreslagit en skrivelse till Kongl. Maj:t.

Under sådant förhållande, och på de skäl reservanternas anför, tager jag mig friheten föreslå, att kammaren ville, med bifall i öfrigt till utskottets förslag i denna punkt, besluta en sådan skrivelse, som reservationen innefattar.

Vidare anfördes icke. Utskottets hemställan bifölls; hvarjemte kammaren beslöt, att den vidare behandlingen af det under öfverläggningen om denna punkt framställda yrkande om bifall till det i herrar Ahlströms m. fl:s reservation framlagda skrivelseförslag skulle uppskjutas och företagas i sammanhang med 14:e punkten i betänkandet.

Punkten 4.

Lades till handlingarne.

Punkten 5.

Uti en inom Första Kammaren väckt motion, n:o 11, hade herr *Carlheim-Gyllensköld* föreslagit en tull å *fläsk* af 5 öre för kilogram. Härförutom hade herr *A. G. Björkman* uti sin till Andra Kammaren ingifna motion, n:o 51, hemställt, att tullen för samma artikel måtte bestämmas till 15 öre för kilogram.

*Angående
tull å fläsk.*

I fråga härom anförde utskottet, bland annat:

»Det är för utskottet uppenbart, att en lämpligt afvägd tull å fläsk måste ingå såsom en mycket vigtig del af det tullsystem, som åsyftar att genom tull å våra hufvudnäringars förnämsta alster bereda någon lindring uti dessa näringars tryckta ställning. Men då för närvarande något förslag till en mera genomgripande förändring

Angående tull å fläsk.
(Forts.)

af vår tullagstiftning uti den antydda rigtningen icke föreligger, och utskottet för sin del icke kan anse den närvarande tidpunkten lämplig för att med stöd af det utskottet medgifna initiativ sjelft framlägga ett genomfördt förslag till ombildning af tulltaxan, har utskottet icke heller velat förorda ett förslag till en partiel förändring i afseende å allenast ett fåtal mer eller mindre viktiga artiklar. En tull allenast å fläsk, möjligen i förening med tullar å kött och smör samt andra förädlade alster af jordbruksnäringen, lär icke utan stöd af tullar å näringens hufvudsakligaste alster kunna medföra åsyftadt gagn, helst ett sådant medgifvande åt ett system, som åtminstone i dessa delar är helt och hållet främmande för vår nuvarande tulltaxa, måste anses till sitt framtida bestånd så ovisst, att näringsidkarne icke skulle våga med stöd deraf gifva åt sin tillverkning den erforderliga ökade omfattningen.»

Under åberopande af det sålunda anförda hemstälde utskottet, att motionärernas ifrågasvarande framställningar icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Herr *Björkman* hade deremot i afgifven reservation yrkat åsättande af en tullsats af 10 öre pr kg. för artikeln fläsk.

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde:

Herr *Björkman*: Såsom herrarne finna, har jag reserverat mig mot det slut, hvartill utskottet här kommit, och med min motion har jag icke åsyftat annat än att i min ringa mån få en likställighet mellan jordbrukarne och andra näringsidkare inom vårt land. Som herrarne veta, hafva alla andra näringsidkare i mer eller mindre mån skydd för sina alster, men jordbrukaren har intet sådant. Lika klart torde vara, att jordbrukarne sysselsätta många många gånger flera arbetare än alla öfriga näringar tillsammans. Utskottet har visserligen sagt, att denna tid icke är lämplig för åsättande af några slags tullar. Inom utskottet framstälde jag med anledning deraf den förfrågan till ledamöterna, hvad som kunde hafva händt sedan i vintras, då många der voro af den åsigt, att äfven jordbruket behöfde något ringa skydd. Så mycket jag vet, hafva inga så stora förändringar sedan i vintras skett i de svårigheter jordbruket har att kämpa med, att det icke väl kunde behövas att bringa jordbrukarne en ringa hjälp. Jag har i min motion föreslagit en införseltull af 15 öre per kilogram för fläsk; men vid frågans behandling inom utskottet har jag nöjt mig med att begära 10 öre per kilogram, emedan jag tänkte, att man möjligen derigenom skulle hafva större utsigt till framgång för förslaget.

Många om och men, många skäl för och emot den ifrågasvarande tullen kunna ju framställas, och det viktigaste skäl man anför mot mitt förslag är, att den, som icke vill hafva tull på spanmål, på råg, korn och hvet, han bör ej heller sätta i fråga någon tull på förädlade jordbruksalster. Jag har emellertid alltid stått på den ståndpunkt, der jag nu står, och har icke ändrat me-

ning sedan i vintras. Jag underskref då en liknande motion, som den jag nu framlagt; och jag tror nu, liksom jag trodde då, att åtgärder i den riktning, jag föreslagit, skulle vara det enda, som kunde hjälpa den jordbrukande befolkningen. Äfven den allra ringaste jordbrukare, ja, till och med en torpare, skulle hafva gagn af en sådan tull, som den jag föreslagit. Och det är ju likaledes klart, att den större jordbrukaren derigenom skulle få en proportionsvis större lättnad.

Det talas mycket om, att det är särskildt vissa orter och i synnerhet vi ifrån Småland, som skulle hafva nytta af tull på fläsk. Jag kan icke förstå, hvarför så skulle vara förhållandet, utan tror, att hvar och en, som har ladugårdsskötsel, ovilkorligen måste hafva nytta af att få litet mera betaldt för sin vara. Hvad angår dem, som skola förbruka här ifrågavarande vara, så vet jag visserligen också, att man säger, att vi icke skola fördyra födan för den fattige arbetaren. Jag tror dock, att jag i detta afseende har gjort *något*, då jag städe arbetat för att spara hans vigtigaste födoämne, nemligen mjölet och brödet. Och om det också skulle visa sig, att de alster, på hvilka jag föreslagit en lindrig tullsats, blefve något litet fördyrade, så tror jag dock icke, att detta skall komma att kännas så synnerligen svårt för arbetaren. Att åsätta tull på sådana alster, som vi icke kunna producera inom landet, det har jag alltid varit emot. Men jag är fullkomligt öfvertygad om, att den tullsats, som här är föreslagen, gäller en vara, som vi mycket väl kunna producera i tillräcklig mängd inom landet.

Det är ledsamt att vi fått denna fråga före så sent på qvällen, ty då äro alla i kammaren trötta, och man försöker få ett snart slut på frågan. Men jag ber likväl, att herrarne icke för hastigt afgöra saken. Frågan är vigtig, och vi må betänka, att vi icke kunna undkomma denna sak utan att förr eller senare göra något åt den samma. Jag tror icke, att sedan i vintras något inträffat, som kunnat i väsentlig mån ändra ställningen i landet, och jag tror, att frågan är lika vigtig nu som när vi sist voro samlade här.

Vi hade i förmiddags en fråga före i samma syfte som denna och vi försökte då, så vidt möjligt, ställa till rätta för *en* del af landets jordbrukare, nemligen kronoarrendatorerna. Jag yttrade mig då i korthet för bifall till förslaget, ehuru det icke var mig fullt klart, om detta förslag var det bästa möjliga för dem. Men jag har alltid tänkt så, att det är bättre att lemna *något* understöd än intet alls. Jag vet visserligen, att icke alla inom kammaren dela denna uppfattning, utan vilja hafva »allt eller intet», åtminstone när det gäller tullfrågan. Men jag tycker, att vi så ofta hafva försökt på denna väg, utan att lyckas, att det nu kunde vara på tiden att slå in på en annan väg. Vi hafva försökt att lösa skattefrågan i sin helhet, men vi hafva blott stått der på stället marsch. Och så hafva vi slutligen fått beqväma oss till att taga en del i sänder. På samma sätt tror jag, att vi måste göra med tullfrågan. Om vi toge en del i sänder, så tror jag, att det skulle vara till nytta för alla, och vi skulle då så småningom kunna lösa henne.

Jag anhåller, herr talman, att få yrka bifall till min motion om

Angående
tull å fläsk.
(Forts.)

Angående tull på fläsk med den ändring, att tullens belopp nedsättes från 15 öre till 10 öre per kilogram.
(Forts.)

Herr friherre Ericson: Herr talman! mine herrar! Vi hafva således under denna riksdag ändå fått en diskussion om lifsmedelstullar, hvilket man icke trodde skulle komma i fråga. Det är nemligen icke blott det, att en motionär föreslagit sådana tullar, utan det är hela utskottets sätt att taga denna fråga, som gör, att hon måste behandlas något allvarsammare i diskussionen. Utskottet hemställer visserligen i femte punkten, »att motionärernas ifrågavarande framställningar icke måtte vinna Riksdagens bifall». Rösten är således Jakobs, men i motiveringen spårar man alltför tydligt Esaus händer. Kanske herrarne i allmänhet icke fäst sig vid den motivering, som föreligger, men den är verkligen högst allvarsam. Det är till och med skäl i att herrarne afslå den, ty den kommer eljest i framtiden att ligga oss i fatet, då man kanske vid en kommande riksdag skall vilja säga, att vi i princip gått in på lifsmedelstullar, Ty jag skall visa herrarne, att allt hvad som förut yrkats i lifsmedelstullväg, det har här kommit åter och yrkas med full klarhet.

Utskottet säger här: »Det är för utskottet uppenbart, att en lämpligt afvägd tull å fläsk måste ingå såsom en mycket vigtig del af det tullsystem, som åsyftar att genom tull å våra hufvudnäringars förnämsta alster bereda någon lindring uti dessa näringars tryckta ställning. Men då för närvarande något förslag till en mera genomgripande förändring af vår tullagstiftning uti den antydda rigtningen icke föreligger, och utskottet för sin del icke kan anse den närvarande tidpunkten lämplig för att ned stöd af det utskottet medgifna initiativ sjelft framlägga ett genomfördt förslag till ombildning af tulltaxan, har utskottet icke heller velat förordad ett förslag till en partiel förändring i afseende å allenast ett fåtal mer eller mindre vigtiga artiklar».

Dessa äro således skälen, hvarför utskottet icke förordat den föreliggande motionen. Längre ned tillägger utskottet: »En tull allenast å fläsk, möjligen i förening med tullar å kött och smör samt andra förädlade alster af jordbruksnäringen, lärer icke utan stöd af tullar å *näringens hufvudsakligaste alster* kunna medföra åsyftadt gagn». Der äro således spanmålstullarne framme; ty något annat lärer väl icke kunna åsyftas med jordbruksnäringens hufvudsakliga alster.

Således, om herrarne bifalla den föreslagna motiveringen, så få herrarne frandeles höra, att denna Riksdag ansett nyttigt och riktigt att åsätta icke blott tull på fläsk utan äfven på spanmål. Det är detta jag velat fästa herrarnes uppmärksamhet på, så att, då vi besluta i denna till utseendet så oskyldiga femte punkten, en hvar måtte till fulla se hvad beslutet innebär.

Jag kan väl förstå att jordbrukaren, då vi lefva under denna protektionistiska lagstiftning, känner sig missnöjd, då han känner, att han är den ende, som icke har något skydd af tullagstiftningen, men väl måste betala för allt hvad han köper ett af tullar verkadt högre pris. Han ser, att allt hvad han har på sig träffas af tulltaxan,

allt från stöflarna till och med hatten. Lorgnettsnodden, börsen, pennknifven, tandpetaren, allt är fördyradt till följd af tullen. Bli han gammal och mister håret samt behöfver skaffa sig en peruk, får han betala tull för den. Skall han taga sig ett glas öl, så finner han, att det finnes tull på öl, och så undan för undan. Det är således icke underligt, att han säger, att han är den enda, som icke har något tillägg i värdet för sina produkter. Han får betala detta tillägg på allt hvad andra sälja, men får ingenting sjelf. Han vill blifva likställd med andra näringsidkare, och det finner jag fullt rättvist och vill gerna bidraga dertill. Men jag vill icke göra det i form af nya tullar, hvarigenom vi skulle öka den massa tullar vi hafva, utan jag vill det på det sättet, att jag vill lindra hans skatter och borttaga en del af de tullar, som fördyra hans förnödenheter. Båda vägarne äro för honom lika acceptabla, men den senare har en fördel, som jag senare skall närmare belysa.

Hvad jordbrukaren särskildt beträffar, så, efter det talas om både fläsk- och spanmålstull, säger man, att vårt land icke kan utvärda konkurrensen med lyckligare lottade länder. Det skulle nu vara klimatet, som skulle göra oss mindre lyckligt lottade. Men nu är förhållandet, att klimatet verkar derhän, att priset på jorden blir lägre än hvad det är i länder med ett bättre klimat. Således utjennas härigenom förhållandena i någon mån. Men vidare är det nödvändigt, att man icke sår andra säden än sådana, som lämpa sig för klimatet. Ty herrarne veta, att på en jord, som kan vara utmärkt bra för att odla råg, der äflas man att producera hvete. På en åker, som är lämplig för korn, der sår man icke korn, utan der vill man nödvändigt, att det skall växa råg. Detta är något mycket vanligt, och jag har till och med sett hushållningssällskap uppmuntra sådant, hvilket naturligtvis är i hög grad olämpligt. Det är ju vanligen klart, att man bör odla det sädesslag, som lämpar sig för förhållandena och icke något annat.

Men det finnes äfven andra omständigheter vid skötandet af jordbrukets ekonomi här i landet, sen både klimat och öfriga ogynnsamma förhållanden frånräknats, som gör, att jordbruket icke går så framåt, som det borde. Jag skall i det afseendet be att få framdraga ett par fakta.

Som herrarne veta, är det vanligt i alla andra länder, att de större egendomarne arrenderas ut, och att de större jordegarna under sitt öfverinseende hafva sina egendomar delade i farmer. Men så går det icke till i Sverige, åtminstone icke i mellersta Sverige, der större egendomar finnas — i södra Sverige har man likväl börjat att på detta sätt efter danskt eller tyskt mönster förvalta de större gods — utan här för egendomsegaren samman en massa jord, flere tusen tunnland eller så, till en större egendom, som han sjelf sköter, och på hvilken han har en inspektor och en rättare. Sjelf deltager han icke i det egentliga bestyret vid egendomens skötande. Han är i Stockholm under vintern — kanske ofta i första eller andra kammaren — och på sommaren tillbringar han sin tid med att vistas på lustresor; och under tiden skötes, som sagdt, egendomen af inspektoren. Nu veta herrarne, att bland annat mycket klokt

Angående
tull å fläsk.
(Forts.)

Angående
tull å fläsk.
(Forts.)

och förståndigt, som vi få lära af bondpraktikan, finnes äfven den slutsatsen, att »det är husbondens öga, som gör hästen fet», och detta är också förhållandet. Husbondens öga skall vara med, och han skall icke hafva mera för sig, än att han känner hvarje djur, som han har på sin egendom och i sitt arbete. Men det är mycket vanligt på landet, att när en ung man ärfver en 30, 40, 50 tusen kronor, så skall han bli landtbrukare. Han går igenom en landtbrukarskola, och hvad gör han då? Med ett sådant kapital borde han arrendera en egendom. Men det gör han icke. I stället köper han en egendom för 100,000 å 150,000 kronor eller mer; hans lilla kapital går åt till köpeskillingen, inventarierna skaffar han sig för lånta pengar, och så går det ett par år skvalt; kanske håller det ihop, medan han lefver, men vid hans död finnes ingenting kvar i boet. Så går det ofta, derför att man hellre vill vara egare till en egendom, som man icke i själva verket eger, än en burgen arrendator. Den, som alls intet eger, han arrenderar; vid första missväxtår är han under isen, gör konkurs eller får anlita vänners hjälp. Vi se således, att det i de flesta fall saknas antingen skicklighet eller förlagskapital eller oftast båda delarne. Detta fel är ett sådant grundfel, att det ensamt är anledning nog till, att jordbruket i vårt land icke är som sig bör, och man behöfver icke vid angifvande af orsakerna till den tryckta ställningen taga sin tillflykt till vare sig till klimatiska förhållanden eller tullagstiftningen. Jag sade, att jag vill hjälpa jordbruket genom att taga bort eller minska tullen på så många af våra nu skyddade artiklar som möjligt samt genom att lätta de bördor, som hvila på jorden. Men säger man, genom förstnämnde åtgärd skall man ruinera de svenska näringarne. Jag vet sannerligen icke, hvarför industrien hos oss icke skulle kunna bära sig lika bra som i andra länder, ty inga särskilda förhållanden lägga derför hinder i vägen. England har visserligen sina stenkolsgrufvor och står således i detta framför oss, men vi hafva vår vattenkraft. Det af mig föreslagna förfaringssättet har äfven en annan fördel, och den beror derpå, att det fins ingenting, som väcker så ondt blod, som tullar å lifsmedel och andra viktiga förnödenheter. Detta är ingen nyhet, men det skadar ej att ständigt hafva denna sats för ögonen. Det är gifvet, att de orepresenterade, de, som icke få deltaga i landets råd, skola finna sig ledsamt berörda, när de se, att de artiklar, som de dagligen och stundligen behöfva, och som för dem äro en hufvudsak, fördyras; och då man tröstar dem med, att arbetslönen stiger i samma mån som arbetsgifvarens vinst, kan man fråga, huruvida sådant verkligen kan vara allvarsamt menadt. Jag hemställer till herrarne, huruvida icke arbetsgifvaren alltid betalar blott precis så mycket som han är tvungen till, och detta oberoende af konjunkturen. Så har det alltid gått till, så kommer det alltid att gå till, och att säga, att arbetaren får högre lön genom jordbrukstullar, är helt enkelt att på ett ovärdigt sätt narra honom. Med hvad jag nu anfört tror jag mig hafva visat herrarne, att det förderfliga frihandelssystemet, som, enligt hvad man i tal och skrift ständigt upprepar, skulle vara hos oss rådande i själva verket icke är så farligt, ty vi hafva tullar på nästan allting med undantag af lifsmedel. Jag har fäst uppmärksamheten på hvad

utskottet härvidlag yttrat, och att det vore vådligt låta det stå kvar ovederlagdt, ty jag tror icke, att den majoritet i landet, som tillsatt majoriteten i denna kammare, skulle vara belåten med att höra, det kammaren fattat ett beslut, hvarigenom tullar på lifsförnödenheter förklaras nödiga och nyttiga, ehuru icke för närvarande lämpliga. På nu anförda skäl yrkar jag bifall till bevillningsutskottets förslag, sådant det lyder i klämman, men med ogillande af motiveringen.

Angående
tull å fläsk.
(Forts.)

Med friherre Ericson förenade sig herrar *Ruthberg* och *Ericsson* i Stockholm.

Herr *Elowson* yttrade: I den nu föredragna punkten har bevillningsutskottet afstyrkt tvenne särskilda motioner om åsättande af tull å fläsk. Den ena af motionärerne, från Första Kammaren, har föreslagit en tull af 5 öre per kilogram och den andre, från denne kammare, har begärt en tredubbelt så stor tullsats eller 15 öre pr kilogram — ett förslag, som han i en betänkandet vidfogad reservation dock modifierat till 10 öre pr kilogram.

Att en tullsats till så olika belopp som 5, 10 och 15 öre blifvit ifrågasatt, häntyder onekligen på en viss osäkerhet. Utan en noggrann och, så vidt möjligt är, fullständig utredning af alla sakförhållanden, som inverka på de särskilda tullsatsernas belopp, lär en dylik osäkerhet näppeligen kunna undvikas. Ty, mina herrar, en tulltaxa bör naturligtvis vara ett sammanhängande helt, hvilket innebär för det första, att uti tulltaxan verkligen finnes en genomgående grundsats och för det andra, att de särskilda taxebestämmelserna äro på ett tillfredsställande sätt afpassade enligt denna grundsats. Derröre och då jag icke finner vår nu varande tulltaxa så mönstergill och förträfflig, att den icke kan behöfva undergå förändringar, måste jag betrakta en på saklig utredning grundad revision af vår tull-lagstiftning såsom ett önskningsmål.

Hvad nu särskildt beträffar artikeln fläsk, hyser jag vissa betänkligheter mot tull derå. En dylik tull skulle direkt drabba en vara, hvilken så godt som uteslutande förbrukas af arbetsklassen; det till oss införda amerikanska fläsket finnes gemenligen icke på den rikets bord, och den vinst, som skulle tillföras statskassan genom fläsktull, blefve derför hufvudsakligen på arbetaren lagd beskattning. En dylik åtgärd vore visserligen en förändring i tulltaxan, men enligt min uppfattning icke någon förbättring. Enär fläsktullen obestriddligt i första hand komme att drabba arbetarne, blefve tydligtvis följden den, att lefnadskostnaderna för dessa och deras familjer fördyrades, hvaraf åter lika uppenbart skulle följa, att produktionsvilkoren för all industri försvärades. Särskildt gäller detta den industri, som arbetar för export. Rimligtvis kan man icke antaga, att denna industri i följd af fläsktullen skulle kunna betinga sig högre pris för sina tillverkningar vid deras försäljning på världsmarknaden; och således komme tullen i fråga att tillskynda exportindustrien beständig skada, utan något som helst motsvarande gagn. Nämnda industri är dock af synnerlig vigt för landet, emedan det är den, som skall

Angående
tull å fläsk.
(Forts.)

lemna tillgång till betalning af ej mindre värdet af importen än äfven af annuiteterna på våra utländska lån.

I den reservation, som är afgifven hufvudsakligen med afseende å den nu föredragna punkten, påpekar reservanten nödvändigheten af, att statsmagtarna komma den under ekonomiska bördor svigtande jordbrukaren i någon mån till hjälp. Men nu vänder sig ju hela tulldebatten kring det spörsmål, huruvida någon särskild näringsidkare hafva i allmänhet berättigade anspråk på understöd af staten, d. v. s. af *alla* skattskyldige medborgare, eller icke. Ja, detta anspråk, det förfäktas af den ena sidan och bestrides af den andra, och kan således i och för sig icke tillmätas någon bevisningskraft.

Vidare säger samma reservant, att bifall till hans motion om fläsktull skulle blifva till gagn ej mindre för statskassan än äfven för jordbruket. Att en tullbeskattning är till gagn för statskassan är ju oemotsägligt: ändamålet med hvarje skatt, staten utkräver, är att gagna statskassan. Men hur kan tull å fläsk varda till gagn för jordbruket? Jo, naturligtvis derigenom, att tullbeskattning af det importerade fläsket skall medföra prisstegring å det inom landet producerade. Inträffar icke detta, så uteblifver gagnet.

Under förutsättning af tull å fläsk inträffar följande: Den som köper och förbrukar amerikanskt fläsk betalar en viss tullskatt till staten; den som köper och förbrukar inom landet produceradt fläsk belatar en mot tullbeskattningen svarande större eller mindre afgift till svinuppfödaren. Och härmed äro vi, mine herrar! inne på en af de olägenheter, som vidlåda all protektionism, nemligen att staten genom sin lagstiftning bjuder den ena medborgaren att betala skatt till den andra.

I likhet med den näst föregående talaren anhåller jag om bifall till utskottets betänkande i denna punkt, dock med ogillande af motiveringen.

Herr Hay: Jag har begärt ordet för att förklara, att, ehuru jag instämmer i det slut, hvartill utskottet i denna punkt kommit, jag dock icke kan instämma i motiveringen. Då jag nu en gång erhållit ordet skall jag bedja att få yttra några ord, utan att därför länge taga kammarens uppmärksamhet i anspråk.

Jag utgår från den åsigten, att tull är en skatt, och att, då en skatt pålægges, man noga bör se till, att den icke pålægges ojemnt eller orättrådigt. — Då man likväl lägger skatt på de nödvändigaste födoämnen, blir skatten orättrådigt, emedan den trycker hårdast på dem, som hafva minsta förmågan att bära densamma, under det att de, som hafva större bärformåga, tryckas mindre, då tullen utgår efter vigten på varan. — Åsättande af tullar beror på behöfvat, men vi hafva icke hört framställas från regeringen, att något behof nu behöfde fyllas. Näst föregående riksdag upplöstes ju därför, att den ville åsätta tull på de nödvändigaste lifsförnödenheterna, under det i andra länder riksdagsupplösningar ega rum på den grund, att representationen nekar bevilja af regeringen begärda medel.

Man tror, att betrycket i landet — ett betryck, som råder icke

ensamt i vårt land, utan öfver hela världen — skall kunna afhjelpas genom att lägga tull på de nödvändigaste lifsmedlen. — För min del tror jag icke, att detta skall hjälpa, ty enligt min tanke ligger orsaken till betrycket djupare, nämligen i den omhvälfning, som blifvit en följd af ångkraftens utveckling och ökandet af de tekniska hjälpmedlen för produktionen, så att, då det fordom var omöjligt att transportera tyngre varor från det ena landskapet till det andra, transporterar man dem nu till vida billigare pris från verldsdel till verldsdel. Dessa förhållanden äro af den beskaffenhet, att de verka såsom en formlig naturrevolution, och detta måste vi såväl som hela den öfriga världen finna oss uti. Man har vidare yttrat att i vårt land betalas icke högre arbetslöner än man är tvungen till. Jag tror dock för min del, att vi ännu lefva så pass patriarkaliskt, att man betalar något mera än hvad kursen gäller, och detta önskar jag måtte få fortgå.

Jag vill nu icke trötta kammaren med något längre anförande, utan ber endast få yrka, att kammaren, med ogillande af motive-
ringen, bifaller utskottets utlåtande.

Herr Fredholm från Stockholm: Jag begärde ordet med anledning af några anmärkningar, som af en talare på jemtlandsbänken rigtades mot utskottets motivering. Jag skyndar mig nu att tillkännagifva, att jag gillar hans uppfattning, och att jag således för min del anser hans anmärkningar befogade. Såsom ledamot af utskottet kan jag emellertid icke ikläda mig något ansvar för, att motiveringen blifvit af den beskaffenhet som i betänkandet föreligger. Jag sökte visserligen inom utskottet, så vidt på mig var beroende, att få den på annat sätt, men jag lyckades icke att kunna genomdrifva min mening. Det återstod då icke annat än att lägga ned den reservation mot motiveringen, som återfinnes å sid. 27, hvarest jag och jemte mig sju andra ledamöter af utskottet från denna kam-
mare samfäldt reserverat oss mot motiveringen.

Då jag tillkännagifvit detta, kan jag för min del icke hafva något emot att motiveringen på sätt blifvit yrkad, af kammaren betraktas med ogillande.

Häruti instämde herr *Ahlström*.

Herr Larson i Tullus: Jag skall helt och hållet insträmma i hvad friherre Ericson yttrade derom, att kammaren icke må, genom att godkänna utskottets yttrande, i sak så att säga gifva på hand på att framdeles förr eller senare gå in på att medgifva tull å alla slags landtmannaprodukter. Men jag kan icke neka till, att det finnes en viss billighet, ett visst berättigande i yrkandet på att något tullskydd bör beredas för *förädlade* jordbruksprodukter. Ty då, såsom känt är, tullskydd är medgifvet all fabriks- och all handtverks-industri, så må man icke så mycket undra på, att jordbrukaren känner det tungt att vara ställd i en ofördelaktigare ställning i detta afseende. Det är också hvad de *förädlade* landtmannaprodukterna beträffar ett helt annat förhållande än med tull på spanmål, malen

Angående
tull å fläsk.
(Forts.)

Angående
tull å fläsk.
(Forts.)

och omalen, så till vida nemligen, som då den fördel, som skulle beredas jordbrukaren genom tull på spanmål och mjöl, kommer endast ett fåtal till godo, så kommer deremot en tull på förädlade jordbruksprodukter, såsom fläsk, hvarom här är fråga, att blifva mycket jemnare fördelad, i ty att äfven den mindre jordbrukaren får någon förmån — i fall nemligen någon förmån ligger i detta —; och det är på denna grund jag icke skall vara emot att i viss mån gå motionärens önskan till mötes. Jag skulle likväl hemställa, huruvida han icke ville nedsätta fordran i afseende å tullsatsens belopp till 5 öre pr kilogram fläsk. Går han in på denna minskning, skall jag, som sagdt är, för min del vara med om att bifalla en sådan tullsats. Jag tror ock, att kammaren skulle göra klokt i att gå så billiga anspråk till mötes. Man skulle derigenom åtminstone i någon mån stilla den oro, som eger rum i landet i afseende å denna tullfråga. Det är mycket möjligt att genom ett sådant billigt tillmötesgående söka en utväg att, så vidt möjligt är, få ett slut på denna strid, som nu en tid har egt rum icke allenast för ej så länge sedan vid riksdagen, men äfven i landsorterna öfver allt. Man vet ju och har ofta sett exempel på, att, om man i rätter tid gått billiga anspråk till mötes, så har man derigenom kunnat förekomma att blifva tvungen att gå längre än man eljest skulle önskat. Och det är för att förekomma sådant, som jag för min del tager mig friheten hemställa, att man må gifva så mycket af det motionärens önskat, som jag nyss nämnde.

Jag skall därför begära proposition på, att motionärens förslag i den föredragna punkten bifalles med den förändring, att tullsatsen bestämmes till 5 öre per kilogram.

I detta yttrande instämde herr *Persson* i Vadensjö.

Herr Nordenfelt: Då en ärad talare på jemtlandsbänken så tydligt framställt mina åsigter i denna fråga, skall jag nu icke blifva mångordig, utan anhåller endast att med få ord få uttala hvad jag tänker och anser riktigt.

Jag anser nemligen fläsk vara ett af vårt lands billigaste lifsmedel och icke kunna räknas till de s. k. lyxartiklarne i ordets in-skränktaste mening. Och då jag under inga förhållanden vill ingå på några lifsmedelstullar, anhåller jag, att kammaren, med ogillande af motiveringen, måtte bifalla utskottets förslag i denna punkt.

Herrar *Edelstam*, *Hygrell*, *Lovén* och *Lagerberg* instämde med herr Nordenfelt.

Herr Pehrsson i Törneryd: Då jag vid detta tillfälle ber att få yttra mig i föreliggande fråga, vet jag väl, att jag icke kommer att uttala den mening, som råder hos den öfvervägande delen af mina meningsfränder i öfrigt uti tullfrågan. En del af dem anse nemligen, att man icke bör skilja på hvad som vid sista riksdagen föreslogs, särskildt i hvad som rörde tull å jordbruksalster, utan att man bör taga dessa i sin helhet. Jag har deremot ansett, att det

skulle låta sig göra att gå till väga på ett något annorlunda sätt. De anse, att man icke kan vinna målet på annat sätt än genom att få allt på en gång. *Angående tull å fläsk.*
(Forts.)

Mig synes det deremot, att man icke skall aflägsna sig från det mål, hvartill man sträfvar, derigenom att man, redan nu söker närma sig med några steg. Ett närmande anser jag man gör genom att vid denna riksdag besluta lämpliga tullsatser å de så kallade förädlade jordbruksalsterna. Detta är anledningen, hvarför jag nu vill tillstyrka en lämplig tullsats på artikeln fläsk. Men jag vill ingalunda vara med om den, för den händelse att de tullsatser, som äro ifrågasatta på öfriga förädlade jordbruksalster, icke redan nu komma till stånd. Anledningen, hvarför jag anser det vara af särdeles stor vigt att redan nu få sådana tullsatser bestämda, är den, att våra jordbrukares ställning för närvarande är sådan, att jag är liffligt öfvertygad om, att behofvet kräfver denna åtgärd. Jag har därför svårt att förstå, hur man kan säga, att, om man icke kan få all hjälp, man icke vill taga den hjälp, som kan fås; och att någon hjälp alltid är bättre än ingen, tyckes mig vara alldeles klart.

En ärad talare på jemtlandsbänken yttrade för en stund sedan, att han ville vara med om att hjälpa jordbruket i dess, äfven efter hans förmenande, tryckta ställning. Men jag får säga, att det sätt, hvarpå han ville gå till väga, föreföll mig ganska märkvärdigt. Hjelpen skulle nemligen bestå deri, att alla de tullsatser, som redan tjena till skydd för andra näringar och industrier här i landet, skulle, för så vidt jag förstod talaren rätt antingen nedsättas eller helst helt och hållet borttagas. Jag hemställer, hur det skulle komma att taga sig ut, om vi vidtoge en sådan åtgärd. Jo, mängden näring och industri skulle derigenom gå under, till föga båtnad för jordbruket eller landet. Han sade derjemte, att då det talas om, att jordbrukarne här i landet arbeta under ogynsammare förhållanden än utomlands, så skulle detta uteslutande bero på de klimatiska förhållandena. När den ärade talaren vidrörde den delen af frågan, så får jag säga, att jag väntat en närmare utredning än den, han gaf. När vi tala om de ogynsamma förhållanden, under hvilka de svenska jordbrukarne arbeta i jemförelse med jordbrukarne i andra länder, som svenska jordbrukarne hafva att täfla med, då må vi icke endast tala om de olika klimatiska förhållandena, utan vi böra också komma i häg jordens olika bördighet och de bättre lokala förhållanden, som medgifva jordbrukaren utomlands att använda en mängd redskap och maskiner, som jordbrukaren här i landet icke med fördel kan använda, utan är han hänvisad att till det väsentligaste utföra sitt arbete med handkraft. Vi böra också komma i häg den höga ränta, som den svenske jordbrukaren har att betala på sitt rörelsekapital m. m., och framför allt de tyngre skatter, som trycka den svenska jorden, mot hvad förhållandet är utomlands.

Jag är för min del liffligt öfvertygad derom, att vi å ömse sidor handlade bäst och klokast, om vi redan nu försökte gå hvarandra till mötes. Jag har redan antydtt de skäl, som mana mig att gå andras mening något till mötes, och jag tror också, att frihand-

Angående
tull å fläsk.
(Forts.)

larne å sin sida böra känna sig manade att tillmötesgå dem, som i denna fråga hafva en annan mening än de. Klokheten och rättvisan hjuda, enligt mitt förmenande, att redan nu göra något och att göra hvad man kan, — behofvet kräfver det också. Det är på grund häraf och med särskildt fäst afseende på den hjälp, som vårt lands jordbrukare *nu* verkligen behöfva, som jag vill hemställa till herrarne, huru vida det icke kunde vara skäl att redan vid denna riksdag besluta lämpliga tullsatser å de *förädlade jordbruksalstren samt å majs och konstgjordt smör*.

Jag tager mig därför friheten yrka bifall till det af herr Björkman väckta förslaget, i hvilket jag således instämmer äfven i afseende å den ifrågasatta tullsatsens belopp å artikeln fläsk.

Herr Stockenberg: Såsom redan blifvit yttradt, har genom förevarande betänkande bringats på tal den fråga, hvars utgång vid senaste riksmöte föranledde denna kammars upplösning, och Riksdagen har således nu tillfälle att på berörda fråga gifva det svar, som Konungen, genom förordnande af nya val till Andra Kammaren, velat inhemta. Angeläget synes det mig därför vara för dem af kammarens ledamöter, hvilka förut icke deltagit i tullstriderna inom riksdagen, att nu gifva tillkänna sina åsigtter i denna fråga.

För min del vill jag då nämna, att jag räknar mig till dem, hvilka icke önska någon genomgripande retrograd förändring i vår nu gällande tulltaxa, och allra minst vill jag vara med om några tullar på våra oundgängligaste lifsförnödenheter, spanmål och fläsk. Det uppenbara sakförhållande att, under de sista tjugo åren eller sedan friare grundsatser inom tullagstiftningen tillämpats, det allmänna välståndet i landet stigit och näringarne i hög grad utvecklats, har nemligen, mera än doktrinära skäl, öfvertygat mig om det nuvarande tullsystemets företräde framför ett protektionistiskt, beträffande hvilket senare erfarenheter nogsamt gifvit vid handen, att tullförbud eller höga tullsatser, mera trycka än skydda handel och näringar. Väl kan icke bestridas, att sedan någon tid åtskilliga näringar, särdeles jordbruket, flerstädes i landet befunnit sig i en betryckt ställning, men, så vidt jag kan förstå, är orsaken dertill icke att söka i låga tulltariffer utan i förhållanden, hvilka till större delen legat utom området för statens förmåga att förekomma, likasom jag ock tror att den brydsamma affärsställningen icke kan i nämnvärd mån förbättras genom lagstiftning.

Minst af allt torde en orättvis tullbeskattning utgöra botemedlet för ett ondt, som framträdt jemväl under prohibitismens gyllene dagar.

Deremot håller jag med så många andra före, att bättre skydd än tullskydd till främjande af sundt näringslif är det som beredes genom klok hushållning, redbarhet i handel och vandel, arbetsamhet och sparsamhet.

Intilldess emellertid dessa dygder blifva mera allmänna, må vi vara beredda på att, hvarje gång en nationalekonomisk kris står för dörren, striden om behof af skyddstullar å nyo skall uppläga eller rop höjas om statens mellankomst på annat sätt.

Af skyldighet både mot mig sjelf och mina valmän, har jag ansett mig böra här uttala dessa mina tankar i stället för att blott rösta för bifall till de slut, hvartill utskottet genom ifrågavarande betänkande kommit. Hvad särskildt angår mom. 5 deri får jag afsluta mitt anförande med att instämma i herr friherre Ericsons under diskussionen yttrade ogillande af utskottets motivering.

*Angående
tull å fläsk*
(Forts.)

Herr Waldenström: Ja nu stå vi der igen, och det är väl antagligt, att tullfrågan vid denna riksdag skall komma att förete ungefär samma animositet som vid de tre näst föregående. Jag skulle kanske icke hafva begärt ordet; men vid närmare öfvervägande har jag ansett det vara min pligt. Herr Pehr Pehrson i Törneryd menade, att, när han å sin sida och de med honom lika tänkande nu varit tillmötesgående mot frihandlarne, så borde också frihandlarne å sin sida vara tillmötesgående mot protektionisterna. Men undersöker jag närmare beskaffenheten af det tillmötesgående å protektionisternas sida, som han talar om, så är det i verkligheten icke något tillmötesgående alls mot frihandlarne. Långt derifrån! Herr Pehrson yttrade nemligen, att han ville antaga den här föreslagna tullen såsom ett första steg för att sedermera taga ett steg till, och så äntligen nå det protektionistiska målet. Han rekommenderade således den föreslagna fullsatsen endast såsom ett medel att komma närmare målet: spanmålstullar. Detta kan jag icke betrakta såsom något tillmötesgående mot frihandlarne. Om herr Pehrson hade sagt: »Låtom oss nu antaga fläsktullen, så skola vi sedan slippa gräla om spanmålstullarne», då hade detta varit ett tillmötesgående. Men när han i stället säger: »Låtom oss antaga fläsktullen nu, så komma vi närmare spanmålstullarne», då är detta ett tillmötesgående *mot det protektionistiska målet* och ingenting annat.

Man har fäst sig vid motiveringen i utskottets betänkande, och äfven jag för min del vill inlägga min liffigaste protest mot densamma. Deri framhålles nemligen, att tull alltid förr eller senare måste sättas på fläsk, men att denna tull icke kan blifva beständande utan stöd af tull på råg. Således hafva vi här ett utskottsbetänkande, som i sina grundsatser är, jag kan säga, icke allenast fullt ut lika protektionistiskt utan ännu mer än den upplösta Riksdagens utskottsbetänkande var.

Om jag ser på den utredning, som i betänkandet lemnas, så finner jag å ena sidan, att införseln af fläsk, som år 1875 uppgick till nio millioner kg., år 1886 uppgick till icke mer än nio och en half millioner kilogram. Den har tidtals varit uppe i 13 å 15 millioner, men under de senare åren nedgått rätt betydligt. Å andra sidan ser jag, att utförseln af fläsk, som 1875 utgjorde 264,567 kg. och 1876 icke fullt 50,000 kg, varit i ständigt stigande, så att den år 1886 utgjorde öfver 1,500,000 kg. Under det införseln sålunda stått stilla och snarare aftagit än tilltagit, har utförseln oupphörligt gått framåt.

Ser jag sedan på utredningen om in- och utförseln af lefvande svin, så finner jag, att införseln 1875 var nära 4,000 st., under det att utförseln var 13,000, d. v. s. 9,000 mer än införseln. År 1886 åter var införseln 8,800 st., under det att utförseln var 31,930. Alltså är der

Angående tull å fläsk. för sistnämnda är en skillnad af 23,000 st. till utförseln förmån. Afven i fråga om denna artikel visar således utförseln ett bestämdt framåtstående. När således den närvarande tullagstiftningen är sådan, att under densamma ett dylikt stadigt framåtstående kunnat ega rum, så är det enligt mitt förmenande alldeles naturligt, att inga förhållanden äro för handen, som rimligtvis kunna betinga åsättandet af en fläsktull.

Af ännu större betydelse är denna sak för mig derigenom, att det fläsk, som importeras, hufvudsakligen är amerikanskt fläsk. Detta åter ätes uteslutande af den fattigare befolkningen. Den tull, som skulle intagas genom det amerikanska fläsket, skulle således helt och hållet tagas ur den fattigare befolkningens fickor. Om jag nu ser, att denna fläskimport under 1886 utgjort 9,542,000 kg. och tänker mig en tullsats af 10 öre pr kg., så blir det 954,200 kronor i tull, som skulle tagas ur fickorna på just den fattigaste befolkningen. Har jag orätt, så må utgången bifva en annan, än jag önskar, men det är mig omöjligt att låna min röst till att ur de fattiges fickor gräfvu ut dessa 954,000 kronor.

Många torde måhända tro, att den arbetande befolkningen, om tullen å det amerikanska fläsket sättes till 10 öre, skall afstå från bruket deraf och i stället äta svenskt fläsk. Men jag vet att så icke är och icke blifver förhållandet. Det svenska fläsket kan icke ersätta det amerikanska. I en reservation, bifogad differentialtullkomiténs betänkande, står det mycket riktigt, att det importerade amerikanska fläsket så godt som uteslutande användes af den arbetande klassen, och att det på grund af sin fetare beskaffenhet har större näringsvärde än den inhemska i allmänhet magrare varan. Jag vet också, att de, som blifvit vana att äta det amerikanska fläsket, hellre betala litet mer för det, än de utbyta det mot svenskt. Således skulle denna tull icke höja konsumtionen af det svenska fläsket, utan blott verka såsom en finansstull och såsom sådan vara en ytterst orättvis tull.

En ärad talare menade, att, om man nu ginge in på denna tull, men nedsatte beloppet från 10 till 5 öre, så skulle oron i landet stillas. Jag tror, att det icke alls skulle blifva mer stillhet i landet för det, icke heller tror jag, att man derigenom skulle få slut på striden. Samme talare yttrade vidare, att klokheten bjöde att i rätt tid gå billiga önskningsar till mötes, ty eljest skulle man sedermera nödgas göra större eftergifter, än man från början velat. Vi hafva andra länders erfarenhet att stödja oss vid för bedömandet af denna sak. Man har sett huruledes i åtskilliga andra länder tullars införande på lifsmedel framkallat icke mer lugn utan endast allt större och större anspråk på ökning af dessa tullar. Jag vet, att många bland dem, som nu önska tull på fläsk, hysa en sådan önskan icke därför att de tro, att denna tull skall i verkligheten höja fläskpriset och således hjälpa jordbrukaren, utan endast därför att de mena, att man dermed skulle tillfredsställa sinnena och upphjelpa *jordbrukarnes mod*. Jag tror, att detta är ett falskt resonnement. Ty om man genom en sådan tullsats höjer modet hos folket, så kommer modet att sjunka desto mer, när det visar sig, att de förhoppningar, som man fäst vid tullen, icke realiseras. Följden blifver då, att, sedan

man en gång medgifvit, att det är tullen, som skall hjälpa, så måste man höja den undan för undan, ända tills den hjälper — så har det gått i Frankrike och Tyskland — och till slut måste man gå ända till importförbud.

*Angående
tull å fläsk.*
(Forts.)

Herr talman! På dessa grunder skall jag be att, med det kraftigaste ogillande af utskottets motivering, få instämma i det slut, hvartill utskottet kommit.

Med herr Waldenström instämde herrar *Brodin, Dahl, O. Melin, J. G. Siljeström, Wretlind, Frick, Söderblom, Martin, frih. Norden-skiöld, Lindedal, Segerlind, Broström, Arhusiander* och *Blomberg*.

Vidare anförde:

Herr Sundling: Jag har begärt ordet för att först få inlägga en gensaga mot den talare, på jemtlandsbänken, som yttrade sig angående det sätt, hvarpå våra jordbrukare sköta sin jord. Han yttrade nemligen, att våra landtbrukare äflades att så hvete, der det endast kunde växa råg. Jag protesterar mot, att så skulle allmänt vara förhållandet i vårt land. Våra landtbrukare äro i allmänhet icke så enfaldige, att de gå till väga på så sätt. Är det möjligen en eller annan, så är det dock på det hela ett fåtal.

Beträffande den nu föredragna punkten skall jag för min del be få tillkännagifva, att jag icke kan vara med om att rösta för den nu föreslagna högre tullsatsen, ty jag unnar arbetaren ett billigt sofvcl till sitt bröd. Jag vill därför yrka bifall till så väl bevillningsutskottets motivering som dess förslag i föreliggande punkt.

Herr Björkman: Då denna riksdag i hela landet hålles för att vara en tull-riksdag, föreställer jag mig, att ledamöterna, då de reste hit, icke tänkt sig annat, än att man skulle få åtminstone någon debatt om tull. Derfor får jag be Eder mine herrar hafva litet tålamod, då jag nu för andra gången yttrar några ord i detta ämne.

Det är märkvärdigt hur litet bevillningsutskottet erkänt jordbrukets ställning, då de afstyrke min motion. Kunnen I icke ens vara med om detta lilla erkännande, att det skulle vara någon rättvisa eller fördel, om den af mig föreslagna tullen äsattes? Icke ens detta lilla erkännande kan gifvas utan en skarp protest mot detsamma. Jag skall för min del icke våga uttala något omdöme om, huru framtiden kan komma att se ut, men någon förändring måste det blifva äfven i dessa tullförhållanden. Jag tror icke, det kan komma att stanna vid, att man här den ena gången efter den andra säger nej, när man begär ett ringa tillmötesgående. Herr Per Pehrson har egentligen yttrat, hvad jag ämnade säga, och jag skall därför nu endast vända mig mot den talare, som så väl började sitt anförande med att säga, att han behjertade jordbrukarnes ställning och att vi ju få betala tull på allt, hvad vi skola använda, men sedan kom till detta »men», att han icke ville hjälpa på nu föreslagna sätt utan på ett annat. Så är det alltid. De löften, som gifvas, gälla saker, som icke behandlas för tillfället, och sådana löften hafva vi lärt oss icke

Angående
tull å fläsk.
(Forts.)

sätta mycket värde på, då man vet, att de gång efter annan icke hållas. Den utmärkta kannedom, herr Waldenström fått om det amerikanska fläsket, måtte icke vara af egen erfarenhet, ty alla jag talat vid säga, att det svenska fläsket är bättre, men möjligen har herr Waldenström fått sin kunskap från håll, som icke äro så tillförlitliga. En talare yttrade äfven, att ingen näring hade rättighet att begära understöd af staten. Om en sådan åsigt verkligen kunde genomdrivas, låge det en jemn rättvisa i detta förhållande. Om det vore så stäldt, att ingen enda näring hade skydd, skulle jag icke heller våga begära skydd för jordbruksnäringen; men när nu icke något sådant förhållande eger rum, och jag icke kan se någon möjlighet att borttaga all tull, vädjar jag till Eder, om det ligger någon så stor orättvisa i, att äfven vi få något litet skydd för vår näring. Härmed har jag också tillräckligt angifvit min ställning i frågan, hvilken jag dessutom uttalat både i fjor och i vintras samt vid flere andra tillfällen, så att jag icke torde behöfva ytterligare angifva densamma.

Jag kan heller icke tänka mig, att jag under nuvarande förhållanden skulle kunna vinna framgång åt mitt förslag, äfven om man nedprutade beloppet aldrig så mycket. En talare yttrade, att då man först begärt 15 öre, sedan 10 öre och derefter 5 öre i tull per kilogram, vore det tydligt, att en utredning vore nödvändig för att få klarhet i hvad som verkligen erfordrades. Det skulle vara af intresse att se, hvilken komité, som tillsatts för detta ändamål, skulle kunna säga: så och så mycket lämpar sig för fläsk, så och så mycket för smör, ister, o. s. v. Hade det någon utsigt för sig att vinna kammarens bifall, skulle äfven jag för min enskilda del icke hafva någonting emot att gå in på herr Nils Larsons framställning om ännu en ned-sättning å tullen på fläsk, ty jag har alltid i mitt enskilda lif varit af den åsigten, att det är bättre att hafva det lilla än att famna efter för mycket och få intet. Så har jag, som sagdt, varit van göra i mina enskilda förhållanden och äfven vid dem Riksdagen har att behandla.

Jag ber herr talman, att, om man dermed möjligen skulle kunna vinna någon sammanjemkning, få öfvergå till herr Nils Larssons förslag om en tullsats af fem öre.

Herr Petersson i Hamra: Till en början ber jag att få upp-lysa, att jag icke under hela sista riksdagen yttrade mig i tullfrågan, och jag hade icke heller i dag tänkt uppträda, om icke friherre Ericsson med sitt anförande så godt som tvungit mig att gifva mina känslor luft. Han skildrade förhållandena i mellersta Sverige på ett högst förundransvärdt sätt. Han sade, att jordbrukarne der odlade hvete der de borde odla råg och råg, der de borde odla korn, o. s. v. Jag för min del tror icke, att några sådana jordbrukare förekomma i mellersta Sverige, och hafva de förekommit, så lära de längesedan gjort sig omöjliga och gått all verdens väg till följd af konkurser eller andra motgångar. Herr friherren behagade också säga, att der funnos stora egendomar med ända till 1,000-tals tunnland öppen jord och i stället för att utarrendera dessa egendomar eller åtminstone

delar deraf, så skötte egarne dem genom en tillsyningsman, under det de sjelfve uppehölle sig under vintrarne vid riksdagen och under somrarne på utrikes lustresor. Och han tillade derjemte: »husbondens öga gör hästen fet», och menade naturligtvis dermed, att våra jordbrukare gerna kunde hålla sig hemma och sköta sina göromål i stället för att vara vid riksdagen o. s. v. Var detta verkligen hans mening, så tror jag denna uppfattning borde tillämpas på honom sjelf, och öfriga rikets landshöfdingar. Men dessa tjänstemän med 10 till 15 tusen kronors årlig lön anse sig kunna uppehålla sig vid riksdagarna, under det deras tjänster skötas af andra personer — kanske lika bra, om ej bättre, som om de sjelfve skötte den. Jag tror dock, att vi jordbrukare kunde vara berättigade säga detsamma åt friherre Ericsson, som han sagt åt oss, eller att han borde hålla sig hemma och sköta sin tjänst i stället för att uppehålla sig här vid riksdagen. Men jag vill icke gå så långt i mina påståenden, eller uttrycka mig så skarpt. Ty för min del tror jag, att så väl landshöfdingar som jordbrukare, om de genom sine kommittenters val dertill utses, hafva lika stor rätt att vara riksdagsmän och att som sådana bevaka sina och landets intressen.

Jag har intet yrkande att framställa.

Herr Ruhlin: De delade meningar, som under diskussionen yppats inom tullvännernas läger rörande storleken af det belopp, som bör åsättas artikeln fläsk, så att en del anser 5 öre, andra 10 öre, åter andra 15 öre per kilo vara rättast för att tullen skulle verka till hjälp för jordbrukarne, torde tyda på, att en grundlig utredning af dessa förhållanden är väl behöflig. Men jag anser denna utredning böra afse icke blott jordbruksnäringen utan äfven andra näringar och industrien. Det har framhållits, att dessa här ifrågasatta tullar skulle bringa hjälp åt det betryckta jordbruket, men om, i fråga om spannmålstullar, meningarne inom jordbruksidkarnes egen klass varit mycket delade om dessa tullars förmåga att upphjelpa jordbruket, så föreställer jag mig, att man icke gör klokt i att åsätta ifrågavarande tull, som af de fleste anses blifva till obetydlig nytta för några få, men till stor tunga för det stora flertalet. Men vilja då icke de s. k. frihandlarne, som motsätta sig denna lifsmedelstull, på något sätt bistå det betryckta jordbruket? För min del tror jag, att under den tid, vi afvakta förslag till förändring af vår tulltaxa i sådan riktning, att der förekommande oegentligheter afhjelpas, en del åtgärder kan vidtagas i detta syfte. Det är helt nyligen som skattelindringar kommit vårt jordbruk till godo, och sannolikt skall det icke dröja länge, innan man fortgår på samma väg. Detta är, såsom jag tror, en väg, som leder till verklig hjälp och en sådan utväg, hvarigenom man icke betungar mest just den del af landets befolkning, som minst är i stånd att bära någon ökad börda, nemligen landets arbetarebefolkning, hvilket ju skulle blifva fallet, om lifsmedelstullars åsattes, och särskildt för folket vid hyttor och bruk i våra bergslager, för hvilket fläsket är ett af de nödvändigaste lifsmedlen.

Då nu i den afgifna reservationen föreslås en grundlig utredning

Angående
tull å fläsk.
(Forts.)

Angående tull på fläsk af hela tullfrågan, så tror jag, att man genom ett bifall till denna reservation äfven kan visa, att man vill göra något.

(Forts.)

Då man genom att fördyra arbetarebefolkningens lefnadskostnader, äfven fördyrar produktionskostnaden af landets industrialster och sålunda försvårar konkurrensen med utlandets industri, är äfven detta ett talande skäl för afslag å den föreslagna tullen å fläsk.

På grund af de skäl jag nu anfört, anhåller jag, herr talman, få yrka bifall å utskottets förslag men med ogillande af motiveringen.

Herr vice talmannen Sven Nilsson: Det är ett märkligt förhållande som inträffat, sedan Riksdagen sist var samlad och den allmänna meningen fått uttala sig i tullfrågan, nemligen att ytterlighetsmännen af protektionister och frihandlare nu stå här eniga att afslå alla tullar. Det ser ut som protektionisterna skulle hafva tagit ett icke så litet intryck af den allmänna opinionen i landet; men huru vida denna allians skall blifva till nytta för landet, det får framtiden utvisa. För min del tror jag det icke. Jag är af samma åsigt i detta fall som herr Pehr Pehrson och tror, att tillmötesgående från de olika partierna för att vinna något skulle vara till stort gagn för vårt folk, men jag vet dock att den förening, som slutits mellan ytterlighetsmännen, de som vilja hafva allt och de som vilja hafva intet, kommer att segra. Jag vill emellertid hafva till protokollet antecknadt, att icke jag med min röst bidragit till hvad som i detta fall kommer att inträffa.

Herrarne känner min ståndpunkt i denna fråga sedan förra riksdagen, då jag uttalade mig mot tull på rågen, men hade ingenting att invända mot en tull på förädlade jordbruksalster. På denna ståndpunkt står jag fortfarande och jag tror denna åsigt kan försvaras, då jordbrukaren derigenom skulle blifva likställd med alla öfriga näringsidkare, som hafva skydd för de förädlade varorna, hvilket åtminstone i någon mån skulle upphjelpa deras betryckta ställning. Nu säger man, att tull på fläsk är detsamma som en skatt, som tynger hufvudsakligen på arbetsklassen. Ja, detta kan sägas om arbetarne i städerna och möjligen vissa orter på landsbygden; men jag vet orter, der arbetarne till och med skulle få fördel af denna tull. Sådana orter tror jag jemväl böra ses till godo, der nemligen torparne sjelfva uppföda svin mer än till husbehof. I den ort jag tillhör tror jag icke arbetarne i allmänhet skulle tycka illa om, att man satte en måttlig tull på fläsk, ty torpare och små jordegare kunna anses vara likställda med de vanliga arbetarne, och dessa skulle åtminstone icke förlora utan förtjena något derpå, ehuru icke i samma proportion som de jordegare, som bedrifva svinafveln i större skala.

Herr Waldenström ville icke sätta tull på fläsk, därför att han med stor glädje sett, att Sverige exporterar flera tusen svin om året utöfver importen. Ja, detta förhållande är nog glädjande, men hvarför hafva dessa någonsin exporterats? Jo, därför att de icke kunnat säljas inom landet, emedan det amerikanska fläsket omöjliggör sådant.

*Angående
tull å fläsk.
(Forts.)*

Jag föreställer mig, att, om en tull sättes på fläsk, hjälper detta icke endast svinuppfödaren, utan äfven den, som idkar en rationel ladugårdsskötsel och som derigenom kan få mera betaldt för sin mjölk. Ty om fläsket kan betinga högre pris vid mejerierna, är det tydligt, att de, som lemna sin mjölk till mejeriet, äfven kunna påräkna ett högre pris för densamma, hvadan tull på fläsk skulle bereda icke obetydligt högre inkomst för den, som har en ordentlig ladugårdsskötsel, vare sig han lemnar mjölken till ett mejeri eller han förädlar den vid ladugården. På så sätt skulle ett beslut om tull på fläsk likasom tull på andra förädlade jordbruksalster lända till stort gagn för dem, som på ett rationelt sätt bedrifva jordbruk, och detta är rätta vägen att icke allenast uppehålla, utan äfven utveckla det intensiva jordbruket i landet.

Jag tror alltså att nu föreliggande fråga om tull på förädlade jordbruksalster har större betydelse för jordbruket än frågan om tull på spannmål, som sannolikt skulle verka motsatsen, möjligen återföra oss till det gamla jordbrukssättet, som väl ingen nu rekommenderar.

Jag tillhör en ort, som producerar mycket spannmål och i synnerhet råg och som således skulle hafva stort intresse af att få tull derpå. Men jag tror att om den orten får tull på förädlade jordbruksalster och förbud att tillverka brännvin af majs, så skall den icke begära mera.

Herr Waldenström påstod vidare, att differentialtullkomitén sagt, att denna tull skulle vara en skatt på arbetarne. Jag har redan yttrat mig om den saken, men jag skulle verkligen önskat, att herr Waldenström gått något längre och sett efter hvad komitén i frågan verkligen uttalat, ty den föreslår obestriddigen tull på fläsk, och det är alldeles gifvet, att då komitén, oaktadt den icke förbisett att tull på fläsk blir en skatt för en del arbetare, likväl föreslagit denna tull, den måste hafva haft andra talande skäl för sitt beslut, och af dessa skäl har jag anført de viktigaste. Det hade varit bra om herr Waldenström upplyst kammaren om denna sak, men då han icke gjort det, har jag ansett mig böra göra det.

Nu kan man möjligen säga, att det skulle kunna tillfredsställa mig och många andra af denna kammares ledamöter, om, på sätt i en reservation föreslagits, man finge en skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan om en saklig utredning af tullfrågan. Men beträffande tull å fläsk ber jag få fästa uppmärksamheten på, att denna utredning föreligger i differentialtullkomiténs betänkande. Sålunda behöfva vi härutinnan icke någon vidare utredning, då en sådan temligen nyligen blifvit gjord. I alla fall är det ju tydligt, att, då Första Kammaren afslagit alla skrifvelseförslag i tullfrågan, det icke blir möjligt, äfven om denna kammare nu skulle bifalla ett sådant skrifvelseförslag, att få någon sådan skrifvelse till stånd. Derför finnes enligt min tanke intet annat att göra nu än att bifalla herr Björkmans motion om tull på förädlade jordbruksalster i allt hvad han föreslagit, så vida man vill hafva sådana tullar till stånd snart. Jag förutser visserligen utgången deraf i betraktande af de kombinationer, som för närvarande finnas inom riksdagen. Men detta hindrar mig dock icke från att understödja ett sådant förslag, och jag

Angående
tull å fläsk.
(Forts.)

upptager därför nu det yrkande, som herr Björkman först gjorde, nemligen om en tullsats på fläsk af 10 öre pr kilogram. Jag anser nemligen denna tullsats icke för hög, ty skall man bestämma en tullsats på denna vara, så bör man upptaga densamma åtminstone till detta belopp. Jag vill dock tillkännagifva, att, om man icke skulle få igenom ett sådant förslag, så är jag beredd att rösta för den lägre tullsats, som formulerats för att få åtminstone något. Jag anser det nemligen vara af ytterligt stor vikt, att något göres nu, emedan jag i likhet med herr Pehr Pehrson är öfvertygad om, att den oro, som råder i landet, skall i väsentlig mån stillas, om man beträder den vägen att lägga tull på förädlade jordbruksalster, helst då det kan vara mycket ovisst, när den tid inträffar, då Riksdagen är beredd att sätta tull på spannmål eller om den någonsin inträffar. Om man föresätter sig att ihärdigt vidhålla allt eller intet, och således fortfarande vill upphålla ett sådant program, så kan man, enligt min tanke, vara förvissad om, att lugnet i landet vid kommande riksdagsmannaval icke skall blifva ostördt, utan mycket större strider, än vi någonsin upplefvat, komma att uppstå. Hvilket parti dervid skall afgå med seger, det kan ingen förutsäga, jag vet det icke, men att landet icke skall vinna derpå, detta vet jag är otvifvelaktigt, ty med ett program för de stundande riksdagsmannavalen, som lyder *skatt på brödet* å ena sidan eller *icke skatt på brödet* å den andra, kan man lätt förutse de valagitationer, som skola uppstå, dervid man säkerligt skall glömma hvarje annan fosterlandsfråga, den må nu hafva huru stor betydelse som helst för landet. Allt detta kan nu förekommas genom ett tillmötesgående från de skilda lägren i de förslag, som nu föreligga; om så ej sker, är jag äfvertygad, att landet i sin helhet icke kan skörda någon lycka deraf.

Jag yrkar därför bifall till herr Björkmans första förslag.

Häruti iustämde herr *Folke Andersson*.

Herr Collander: Jag tillhör dem, som anse det vara en olycka för näringsidkare att bygga på tullskydd. I följd deraf är även enligt min tanke hvarje tillökning i detta skydd skadligt för näringslivet. Emellertid är det tydligt, att vi redan nu lefva icke under ett frihandelssystem, utan under ett ganska starkt tullskydd, och då jordbrukarne ropa på att i detta afseende blifva likställda med andra näringar, så har detta sitt berättigande. Jag vill därför vara med om, att gå dem till mötes på den väg, som en föregående talare redan antydtt, nemligen att sänka de nu bestående tullarne i den mån sådant kan ske med afseende på de skyddade näringarne. Då emellertid detta icke kan ske på den väg reservanterna inom utskottet anvisat eller genom att få en fullständig utredning i denna fråga, emedan en sådan framställning blifvit afslagen i Första Kamraren, så har man för närvarande intet att hoppas härutinnan. Jag hade tänkt att just därför, att man begärt en sådan utredning, kunde man hafva skäl att under den tid man väntar på denna utredning gå jordbrukarnes önskan till mötes och sätta någon tullsats på ett

eller annat förädladt jordbruksalster, på samma gång man i någon mån sänkte tullen å några alster tillhörande andra näringar för att derigenom få en likställighet mellan dem och jordbruket till stånd. Då nu detta icke heller låter sig göra, så vill jag tillkännagiva, att jag kommer att rösta för bifall till utskottets förslag, men, i likhet med flere föregående talare, under yrkande att utskottets motivering ogillas.

*Angående
tull å flask.*
(Forts.)

Herr Andersson i Nöbbelöf: Då vi sista gången här stredo om denna fråga, som nu åter står på dagordningen, så var jag så väl som nu af den åsigt, att ett sådant tullsystem, som föreslogs vid sistlidne riksdag icke kunde vara till nytta för landet i dess helhet. Jag har icke heller ändrat åsigt sedan dess. Men vissa förhållanden göra dock, att man enligt min tanke bör i någon mån modifiera sina åsikter härutinnan. Då man vid den föregående riksdagen uttalade sig för tull å alla landtbruksalster, så ansåg jag mig icke kunna gå in derpå i frågans dåvarande skick. Men i det bevillningsutskottets betänkande, som nu föreligger, hafva åtskilliga reservanter föreslagit, att genom en skrifvelse till Konungen begära en utredning om, huru ett genomfördt tullsystem skulle verka och hvilka näringar, som verkligen kunna anses vara i behof af tullskydd. Emellertid är en sådan skrifvelse nu af Första Kammaren afslagen, hvadan Riksdagen icke kan komma i tillfälle att få en sådan utredning detta år. I annat fall skulle man genom en sådan utredning kunnat få vissbet om, huru denna fråga skulle gestalta sig under olika förhållanden. Då nu detta icke låter sig göra, ser jag för min del ingen annan utväg att komma till fullständig kännedom om, huru vida tull i ett eller annat afseende verkar godt eller ondt, än att man på något sätt får tull på åtskilliga alster till stånd. Derför anser jag, att, om man nu bifaller den här föreslagna tullsatsen, skall man inom en ganska kort tid kunna utröna, huru vida den varit landtbruket till nytta eller icke. Som jag verkligen tror att den kan vara till nytta, så kommer jag för min del att rösta för herr Pehr Pehrsons förslag eller att tullen i detta fall må bestämmas till 10 öre pr kilogram.

Herr Carl Ifvarsson: Redan nästföregående år hade jag tillfälle att uttala mig om de två ytterligheter, som framträdt på detta område; och jag har aldrig kunnat gilla dem. Å ena sidan säger man: ingen tull på lifsmedel, och å den andra åter: tull på alla lifsmedel. Jag tror, att ingen af dessa åsikter är riktig. Det är enligt min tanke för hårdt att gå så långt å ena sidan, att man vill hafva tull på alla lifsmedel, men äfven orätt att å andra sidan motsätta sig all sådan tull, åtminstone så länge som man lägger tull på hvad som hör till kläder m. fl. dylika artiklar. I allmänhet är vår nuvarande tulltaxa uppstald så, att den medgifver tullfrihet för råvarorna, men icke för de förädlade varorna. Jordbruket är den enda näring, som står på annan ståndpunkt, och man har derföre skäl att säga, att man utan rubbning af det nuvarande systemet kan lägga tull på förädlade jordbruksalster, och dit räknar jag fläsk. Jag tror vis-

Angående
tull å fläsk.
(Forts.)

serligen icke, att tull på denna vara skall vara af så stor betydelse för höjandet af jordbruket, ty här är icke fråga om så hög tull, men något kan den väl göra, och då det gäller att tillmötesgå dem, som yrka på tull på allt, som hör till jordbruket, både kan och bör man visa ett sådant tillmötesgående. Jag för min del skulle i afseende å tull på fläsk icke vara så angelägen derom, så vida det icke funnes en annan omständighet, som för mig betyder mera än den vinst, jordbruket kunde hafva på denna tull. Det är en omständighet, i afseende å hvilken jag, — såsom det händt någon gång förut här i kammaren — skall be att få berätta en liten historia eller hvad man må kalla det. För många år sedan, då jag vistades här i Stockholm under sommaren, såg jag en stor mängd importeradt amerikanskt fläsk, och jag förundrade mig öfver, att så mycket kunnat komma in på en gång. Detta gjorde, att, när jag vid hemkomsten träffade en bekant, som nyss kommit tillbaka från Amerika, jag frågade honom, hvad anledningen kunde vara till, att så mycket amerikanskt fläsk inkommit. Den anledningen känner jag mycket väl till, sade han, ty i den trakt jag vistats, har under ett par år rådt svinpest, och i samma mån den visat sig, har man nedslagt svinen, och fläsket har utskeppats åt alla håll och kanter samt naturligtvis äfven en del till Sverige. Det dröjde också icke länge, förrän vetenskapliga undersökningar ådagalade, att det amerikanska fläsket icke var så sundt, som man föreställt sig, och i utlandet förbjöds till och med att importera detsamma. Från den stunden tänkte jag många gånger, att det var ledsamt, att det var våra arbetare, som egentligen förtärde det amerikanska fläsket; jag tyckte, att vi kunde unna dem bättre. Jag medgifver, att om tull lägges på fläsk, det svenska fläsket till en början skall fördyras, men jag tror icke, att det skall dröja länge, förrän priset blir lika med priset på det amerikanska. Jordbrukaren skulle då visserligen icke hafva någon nytta af tullen, men arbetaren skulle få bättre fläsk. Då man säger, att det blott är arbetarne, som begagna sig af det amerikanska fläsket, har man dermed ådagalagt, att den öfriga befolkningen, som har råd till bättre föda, icke anser detta fläsk sundt; ty då skulle den begagna sig af detsamma. Det är denna omständighet, som mest bestämt mig att vara med om en lämplig tull på fläsk. Jag tror nog, att man kan lägga tull äfven på andra ladugårdsprodukter, som användas af mera bemedlade personer, ty detta har ej så stor betydelse, som om man vill beskatta brödet. Hvilken tullsats man bör åsätta fläsket, lemnar jag derhän; det beror på hvad som kan anses vara lämpligt. För min del skall jag sluta mig till Herr Nils Larsons förslag. Han har icke tagit till så mycket, att tullen kan sägas blifva betungande, och jag skall gerna gå in på den. Att icke de vilja gå in på den, hvilka äro valda på programmet att motsätta sig alla litsmedelstullar, kan jag förstå, men de öfriga böra kunna handla fritt. För min del kan jag icke binda mig vid annat program än full frihet att handla efter bästa öfvertygelse. Det har jag sagt mina valmän många gånger. Vilja de icke välja mig på det programmet, kan jag icke mottaga val. Men så är det ej med alla under nuvarande förhållanden, emedan man ställt denna fråga på

dagordningen, så att åtskilliga se sig bundna vid det löfte, de gifvit på förhand. Jag vill ej klandra dem, därför att de hålla detta löfte. Men underligt vore, om de tullvänlige skulle vilja säga nej och säga: om vi icke få tull på allt, vilja vi icke gå in på något. Det skulle utan tvifvel ådagalägga, att de ej haft allvar med hvad de påyrkat förut, och jag skulle här vilja sätta dem på prof, om de hafva allvar med sina tullar, eller om det blott är den högre politiken, som på vissa håll spelar en rol. Men jag tror, att flertalet inom denna kammare bör göra hvad som för Andra Kammaren lämpar sig bäst, nemligen utsäga den mening man har och derigenom gifva regeringen ett rättesnöre för sitt handlingssätt, hellre än att spela storpolitik. Sådant passar sig ej för denna kammare. Jag tror det är bättre att handla sjelfständigt, och jag skall sluta med att yrka bifall till Herr Nils Larsons förslag.

Angående
tull å fläsk.
(Forts.)

Herr Svensson i Lösen: Då konungen begagnade sin rätt att upplösa denna kammare till följd af dess hållning i tullfrågan vid förra riksdagen, eller, rättare sagdt, vid denna riksdags förra sammanträde, och nya val företogos i landet, samt resultatet deraf blef, att de så kallade frihandlarne återkommo med afgjord majoritet, förestälde jag mig, att tullfrågan icke skulle komma till någon nämnvärd behandling. Jag hade heller icke ämnat att yttra mig i frågan, men här hafva fäls några yttranden, som jag likväl icke vill lemna alldeles obeaktade.

Först yttrades af den ärade landshöfdingen från Jemtland, att han skulle vilja vara med om att borttaga tullarne på de artiklar, som bonden behöfde för sina lefnadsförnödenheter. I detta betänkande, som nu föreligger, finnes äfven en motion i samma syfte. Då denna var före och afslogs, utan att en enda röst höjde sig för densamma, tycker jag, att, om den ärade landshöfdingen haft allvar med sitt tal, skulle han också sagt sin mening vid detta tillfälle. Men då han så icke gjorde, voro väl hans ord icke så allvarligt menade. Det skulle vara ledsamt, om ett annat yttrande, som han hade, icke heller skulle vara så allvarsamt menadt. Han sade nemligen, att han ville vara med om att bortskaffa de skatter, som för jordbrukaren vore alltför betungande. Jag har hört flere talare i kammaren yttra detsamma. Vi komma snart att få denna fråga före i kammaren, och då få vi se, huru vida det är allvarligt menadt, att de så kallade frihandlarne vilja vara med om att taga bort de skatter, som trycka jordbrukarne så hårdt i dessa bistra tider. Vi hafva i dag gjort rättvisa åt en grupp af jordbrukarne och gifvit dem lindring i sina besvär. Det skulle då vara märkvärdigt, om kammarens ledamöter, som af princip icke vilja vara med om ett tullsystem, icke bidroge till det stora betryckets afhjelpande, ty att det är stort, det är visst och sant. Herrar Sven Nilsson och Pehr Pehrson hafva yrkat bifall till motionen angående en tull å fläsk af 10 öre pr kilogram. Båda yttrande, att det borde vara tillmötesgående mellan protektionister och frihandlare. Vi fingo då genast höra af herr Waldenström, att detta icke vore något tillmötesgående mot protektionisterna, och då vice talmannen hade ordet och yttrade sig i den

Angående
tull på fläsk
(Forts.)

riktningen, hörde jag, att herr Waldenström åter begärde ordet; så vi få nog snart höra mera om obilligheten af denna framställning. Den gamle veteranen herr Nils Larson, med hvilken herr Ifvarsson förenade sig, påstod, att tull på förädlade alster hade ett visst berättigande och förklarade, att tullen på fläsk af 10 öre pr kilo borde sänkas till 5 öre. Detta skulle, enligt hans förmenande, stilla oron i landets olika orter. Då tullfrågan sist behandlades, yttrade jag, att, om de då föreslagna tullsatserna antogos, skulle detta vara något, hvarmed man kunde styrka modet hos den svigtande delen af landets jordbrukare, men det är min öfvertygelse, att de tullsats, som nu föreslagits, icke äro sådana, som kunna komma att ingifva jordbrukarne mod eller hopp. Det var ledsamt, att herr Ifvarsson ville vara med om detta. Vill kammaren förena sig om bifall i samma syfte så gerna för mig, icke gör det någon skada, men jag tillmäter det i alla fall icke mycken vikt.

Herr Truedsson: Hvad som i första rummet gaf mig anledning begära ordet, var ett uttryck, som så ofta begagnas, när tullfrågan är föremål för diskussion, nemligen arbetarne, och hvarmed man icke tyckes mena sådana, som sysselsätta sig med eget eller arrenderadt jordbruk, utan sådana, som egna sig åt fabriksarbete eller annat dylikt. Men det synes mig icke rätt att tyda ordet arbetare så, ty jag tror, att den mängd personer, som har jordbruk under $\frac{1}{4}$ mantal, kan lika väl räknas till kroppsarbetaregruppen som hvilken annan kroppsarbetare som helst. Sådana få nemligen arbeta fullt ut lika strängt som andra, och särskildt känner jag till på min ort, att de jordbrukare, som hafva mindre än $\frac{1}{4}$ mantal, arbeta styfvare än många andra arbetare i allmänhet, samt hafva ändå magrare kost. Man har bevis derpå, att då kroppsarbetare, som sysselsätta sig med jernvägsbyggnader, då de befinna sig i en trakt, lefva ypperligare än till och med den egna bonden.

Jag tror därför, att det icke är rätt att blott taga hänsyn till dessa förstnämnda arbetare i tullfrågan, utan äfven taga de senare mindre jordbrukarne, vare sig egna, arrendatorer eller torpare, som på samma gång äro kroppsarbetare och många i sämre ekonomisk ställning än de förra. Dessa nämnda jordbrukare skulle den ifrågasvarande fläsktullen komma till någon hjälp i deras betryckta ställning; de, som uppföda svin samt sälja fläsket skulle få penningar till sina skatter. Derfor tror jag man gerna bör ingå på motionärens förslag.

Jag hade ämnat säga något om de tullar, som man sagt skulle affytas, d. v. s. tullen på sådana industriartiklar, som landtbrukarne behöfde köpa, men en annan talare har redan berört denna sak. Man har äfven nu talat om grundskattefrågan samt sagt, att man vill hjälpa jordbrukarne från dessa skatter, och jag skall icke heller beröra detta ämne, då andra redan yttrat sig derom. Herr Waldenström yttrade, att utförseln af fläsk är mycket större än införseln, och att därför en fläsktull icke skulle göra någon nytta. Att det fläsk, som vi exportera, är dyrare än det, som vi importera, är äfven en sanning, men det är att märka, att, om vi finge denna tull på

fläsk, som blifvit föreslagen, skulle det höja vårt eget marknadspris. De mindre jordbrukarne kunna icke producera sådan vara, som kan exporteras, utan de måste sälja den inom landet för billigare pris. Men genom en tullsats på fläsket skulle dessa mindre jordbrukare kunna få något mera betaldt för sin vara än nu är fallet, och sålunda få några öre mer i sin kassa, som de så väl behöfva.

Jag vill sluta härmed och yrkar bifall till herr Björkmans förslag om åsättande af en tullsats af 10 öre pr kilogram å fläsk.

Angående
tull å fläsk.
(Forts.)

Herr Waldenström: Att jag åter begärde ordet, berodde derpå, att herr vice talmannen alldeles hörde miste beträffande mitt förra anförande. Han sade sig nemligen hafva hört, att jag skulle hafva sagt, att differentialkomitén påpekat, att tullen å fläsk vore en skatt, som man toge ut af den arbetande befolkningen. Detta har jag emellertid icke sagt. Jag citerade icke alls differentialtullkomiténs betänkande, utan endast en reservation, som var fogad vid detsamma, jag menar herr A. Meyers reservation. Att differentialtullkomitén i sitt betänkande förordat en tull på fläsk af 7 öre för kilogram, det visste jag mycket väl; men det var icke detta jag citerade, utan reservationen och dermed förfaller alldeles herr vice talmannens anmärkning.

Det förvånade mig ock mycket, att herr vice talmannen instämde uti herr Pehr Pehrsons i Törneryd motivering. Och jag undrar, om vice talmannen riktigt hörde på hvad herr Pehrson sade. Pehr Pehrson ville nemligen hafva fläsktull endast i sammanhang med tull på andra förädlade landtmannaprodukter och *såsom ett steg fram mot det egentliga målet, nemligen spanmålstullar*. Jag hoppas och älskar tro, att vice talmannen icke ändrat sin ståndpunkt till den grad, att han ville vara med om att yrka bifall till fläsktullens införande såsom ett steg fram mot det stora protektionistiska målet, som heter spanmålstullar, och för hvars uppnående protektionisterna visserligen icke skola gifva sig någon ro eller lemna landet i lugn vid något kommande val — allra minst vid de snart förestående höstvalen.

I fråga om, hvarför vi exportera så mycket flere svin, än vi importera, sade herr Sven Nilsson, att det beror derpå, att vi icke få sälja våra svin inom landet. Detta är dock ett högst märkvärdigt resonnement.

När differentialtulltullkomitén rekommenderar en tull på fläsk, så meddelar den en tabell öfver *införseln* af fläsk, men nämner icke ett ord om den *utförseln* af svinkreatur, som från vårt land eger rum, och som år för år visat en betydlig stegring. Det är endast en reservant, som måst visa denna andra sida af saken för att dermed stödja sin reservation. Och nog är det väl ändå herr vice talmannen bekant, att den egentliga orsaken till, att vi sälja våra svin till utlandet är den, att vi för de svenska svinkreatureren på den utländska marknaden få bättre betaldt, än vi sjelfva betala för det amerikanska fläsket. Och jag föreställer mig, att, om en bonde har en gås att sälja till Mårtensgåsdagen, så gör han bättre och klokare, om han säljer gåsen och köper sig sjelf billigare matvaror, än om

*Angående
tull å fläsk.*
(Forts.)

han äter upp gåsen själf — i fall annars hans ekonomiska omständigheter äro af den beskaffenhet, att han behöfver se till, att han sparar. På samma sätt förhåller det sig med landet i det stora hela. Om vi kunna till fördelaktigare pris afyttra vårt fläsk till utlandet, än vi behöfva betala för det amerikanska fläsket, så lider det ju intet tvifvel, att vi på denna im- och export göra en nationalvinst, som skulle gå förlorad genom den här föreslagna tullen.

Herr Carl Ifvarsson menade, att det amerikanska fläsket icke skulle vara så sundt för våra svenska arbetare som det svenska fläsket; ja, han sade sig en gång hafva hört uppgifvas, att det varit den s. k. svinpesten i Amerika, som vållat en så stor export af amerikanskt fläsk till främmande länder och deribland äfven till vårt land. Sådant är öfverdrift. Nog är det sant, att fläsk af amerikanska svinkreatur stundom vid undersökning visar sig innehålla skadliga ämnen; men det är också bekant, att i ganska många af de svenska fläsk, som undersökas, förekomma både trikiner och andra för helsan skadliga saker. Derför har man ju också inrättat ordentliga undersökningsbyråer till trygghet för den fläskköpande allmänheten. Jag har sett af sakkunnige vetenskapsmän uppgifvas, att det amerikanska fläsket är fullt ut lika sundt som det svenska, hvarjemte det genom sin stora fetthalt utgör ett kraftigt näringsämne. Under sådana förhållanden kan jag ej se annat, än att det vore orätt att sätta tull derpå.

Man har beskyt oss frihandlare, att vi vilja ingenting göra för att hjälpa jordbrukaren ur hans betryck. Detta är dock ett mycket origtigt påstående. Det är icke längre än sedan år 1885, som Riksdagen på regeringens förslag beslöt 30 proc. afskrifning på grundskatterna. Och dessa 30 proc. representera icke så liten summa. Jordbrukaren får väl vara nöjd en stund med hvad han såhunda redan fått. Det är i alla fall en skänk på några millioner kronor. Icke längre sedan än i förmiddags beslöt kammaren vidare att med 10 proc. nedsätta kronoarrendatorernes arrenden, för att hjälpa dem i deras betryck; och enligt hvad jag nyss hörde af en person, som jag tror kände till förhållandet, skulle denna nedsättning belöpa sig till bortåt 300,000 kronor för samtliga utarrenderade kronoegendomar. Man kan efter sådana åtgärders vidtagande icke med sanning säga, att frihandlarne icke vilja göra något för jordbrukets bästa.

Man säger vidare, att det skulle åstadkomma lugn och stilla oron i landet, om vi ginge in på den nu föreslagna tullen på fläsk. Jag tror, att det skulle verka raka motsatsen.

Hvad för öfrigt skrifvelseförslaget beträffar, som reservanterna föreslagit, så har visserligen Första Kammaren afslagit det, men jag är mycket lifligt intresserad för det samma. Och jag ser intet hinder, att Andra Kammaren ger sitt bifall dertill, trots det att Första Kammaren af lätt begripliga skäl afslagit detsamma. Jag tror också, att frihandlarne i kammaren skola med glädje gifva sin röst deråt, emedan vår tulltaxa laborerar med ganska många oegentligheter, som behöfva afljelpas. Och då jag icke är vän af någon »vissnepolitik», så skall jag rösta för skrifvelseförslaget, oaktadt det

icke för tillfället kan hafva någon praktisk följd. Hvad det icke kan hafva till följd nu, det kan det hafva i framtiden.

Angående tull å fläsk.

Jag skall vidhålla det yrkande, jag i mitt första föredrag framstälde.

(Forts.)

Herr Farup: Jag skall icke vara mångordig, mine herrar. På det lifligaste har jag upprepade gånger i denna kammare talat emot spanmålstullar och mjöltullar. Jag har gjort detta därför, att brödet utgör en af människans främsta och oundgängligaste lifsförnödenheter. Om jag nu skulle förorda eller rösta för tull å fläsk, skulle jag i hög grad handla inkonseqvent. Menniskan kan icke lefva af det qväfvehaltiga brödet allenast; hon måste också hafva ett kolhaltigt ämne; hon måste hafva fett för att kunna smälta brödet och såsom ett af kroppens oundgängligaste näringsmedel. Och fläsket utgör ostridigt det billigaste af alla fettämnen, hvilka äro nödiga så väl för den ene som för den andre.

Man har sökt göra troligt att, då fläsk är en biprodukt vid mejerierna, och dessa i hög grad bidraga till att många jordbrukare kunna få sin mjölk afsatt, så skulle man hjälpa jordbrukarne genom att fördyra fläsket, ty derigenom skulle man skaffa mejerierna en större vinst, hvilket åter skulle hafva till följd, att landbrukarne till högre pris kunde få afyttra sin mjölk till mejerierna. Men vi kunna icke hafva mejerier allesammans. Det är endast ett fåtal, som hafva sådana. Det är då att märka, att på samma gång som landbrukaren säljer sin mjölk, säljer han också ett fettämne, som är nödvändigt för hans kropp, och han måste därför i dess ställe skaffa sig ett annat fettämne. När man nu fördyrar detta fettämne genom att fördyra fläsket, så beredes icke någon fördel för jordbrukaren, äfven om han derigenom måhända skulle få litet mer betaldt för sin mjölk eller sitt smör.

På dessa skäl yrkar jag bifall till utskottets förslag med ogillande af motiveringen. Jag anser det till och med vådligt att taga detta första steg till fördyrande af den fattigare befolkningens lifsmedel, ty vi gifva då på hand, att människans första lifsförnödenheter skola i första rummet beskattas.

Herr Månsson: Herr Waldenström predikar här för oss lika bra i hvilket ämne som helst, vare sig det rör fläsk eller något annat. Han förvånade sig öfver att vår fläskexport numera ökats, under det att importen allt mer minskats, och anförde detta faktum såsom bevis för sin sak. Den omständigheten utgjorde för honom ett talande skäl, att det icke behöfves något tullskydd. Men det torde väl vara klart för hvar och en, att ju mer vi slagit oss på mejerihandtering och ladugårdsskötsel, desto mer har vår förmåga af produktion i denna rigtning stigit. Detta är också anledningen till, att vår export stigit, under det att importen deremot aftagit. Att vi äro nödsakade att exportera våra svin, beror helt enkelt derpå, att vi icke kunna sälja dem inom landet. Man må säga hvad man vill och herr Waldenström må säga hvad han vill, så är det dock konstateradt,

Angående
tull å fläsk.
(Forts.)

att det amerikanska fläsket är mindre närande än det svenska, hvilket har sin orsak i dess mindre köttthaltighet. Men det är något billigare och just den omständigheten gör, att det röner större efterfrågan. Vi må sätta hur lågt pris som helst på det svenska fläsket, så går det amerikanska ändå ett eller två öre under. Vi kunna icke sälja vårt fläsk. hur godt det än må vara, utan att begagna mellanhänder. Dessutom måste vi vidkännas dryga fraktkostnader, som betydligt förringa vinsten. Om vi deremot kunde sälja fläsket inom landet, så sluppe vi dessa kostnader och kunde draga den vinst, som nu stannar hos mellanhänderna.

Jag får för öfrigt säga, att, om nu tullen sättes så lågt som till fem öre, detta skydd i ingen nämnvärd grad hjälper vår jordbruksnäring. Få vi icke något annat, så kan jag icke se, att vi få någon hjälp för vår sak. Vill Riksdagen besluta denna åtgärd, så må den göra det, men jag kan, som sagdt, icke finna, att jordbruket derigenom i någon nämnvärd grad erhåller lindring i det nu rådande betrycket. Vigten ligger deruppå, att ett större och allmännare tullsystem införes. Jag tror också, att om också protektionisterna nu motsätta sig denna tullsats, ett sådant motstånd ingalunda kan tolkas till nackdel för protektionismens sak. Man kan nemligen icke säga, att de icke vilja göra något, om de nu icke vilja vara med om den föreslagna fläsktullen, ty största vigten ligger på majs och spanmål och för öfrigt på alla andra artiklar, som förekomma inom ladugårds- och kötseln ock icke på denna lilla tullsats.

Jag anholder därför att till alla delar få instämma i utskottets motivering, och sedan må det gå med klämman hur som helst.

Öfverläggningen var slutad. Derunder hade yrkats dels bifall till utskottets hemställan, dels bifall till densamma, men med ogillande af den af utskottet använda motivering, dels afslag å utskottets hemställan och åsättande å artikeln fläsk af en tull af 10 öre pr kilogram, dels slutligen ock tullsatsens bestämmande till 5 öre pr kilogram. Herr talmannen gaf propositioner i enlighet med dessa yrkanden och fann svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för bifall till utskottets hemställan med ogillande af motiveringen. Votering blef då begärd. I anledning här af och för bestämmande af kontrapositionen upptog herr talmannen å nyo de öfriga yrkandena, af hvilka det, som afsåg åsättande å artikeln fläsk af en tull af 5 öre, nu förklarades hafva flertalets röster för sig. Men äfven om kontrapositionen äskades votering. Herr talmannen förnyade då de yrkanden, som återstodo, hvarpå herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning af de nu afgifna svaren, de fleste af kammarens ledamöter önskade, att till kontraposition i den blifvande voteringen om kontraposition måtte antagas deras mening, som yrkat rent bifall till utskottets hemställan. Då likväl en ytterligare votering begärdes, uppsattes nu en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som till kontraposition i voteringen om kontraposition i hufvudvoteringen om 5:te punkten af bevillningsutskottets betänkande n:o 5, antager yrkandet om bifall till utskottets hemställan,

röstas Ja;

Den, det ej vill,

*Angående
tull å flåsk.
(Forts.)*

röstas Nej;

Vinner Nej, har kammaren till kontraproposition i nämnda votering antagit yrkandet om afslag å utskottets hemställan och åsättande af en tull utaf 10 öre för kilogram å artikeln flåsk.

Sedan denna proposition, efter dess upplåsande för kammaren blifvit godkänd och anslagen, företogs enligt densamma omröstning; och afgåfvos dervid 104 Ja och 92 Nej.

I följd af denna utgång af voteringen skedde nu uppsättning, justering och anslag af en så lydande omröstningsproposition:

Den, som till kontraproposition i hufvudvoteringen om 5:te punkten i bevillningsutskottets betänkande n:o 5 antager yrkandet om afslag å utskottets hemställan, i hvad den afser herr A. G. Björkmans motion och åsättande af en tull utaf 5 öre för kilogram å artikeln flåsk,

röstas Ja;

Den, det ej vill,

röstas Nej;

Vinner Nej, har kammaren till kontraproposition i nämnda votering antagit yrkandet om bifall till utskottets hemställan.

Den votering, som anställdes enligt denna proposition, utföll med 77 Ja mot 116 Nej. Kammaren hade sålunda beslutat, att propositionen för hufvudvoteringen skulle lyda sålunda:

Den, som vill att kammaren, med ogillande af bevillningsutskottets i 5:te punkten af betänkandet n:o 5 använda motivering, bifaller utskottets derstädes gjorda hemställan,

röstas Ja;

Den, det ej vill,

röstas Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets hemställan.

I hufvudvoteringen röstade 107 ledamöter Ja och 84 Nej; varande alltså kammarens beslut fattadt i enlighet med jappropositionens innehåll.

§ 5.

Ordet begärdes af

Herr Ahlström, hvilken yttrade: Det val, hvarigenom herr J. Johansson i Noraskog blifvit utsedd till ledamot af denna kammare, har numera af Kongl. Maj:t blifvit upphäfdt genom nådigt utslag, som i dag blifvit kammaren delgifvet. Då herr Johansson af kammaren blifvit insatt till ordinarie ledamot af bevillningsutskottet, har, genom hans nu inträffade afgang, detta utskott kommit att icke längre bestå af det antal ledamöter, som enligt 37:de paragrafen riksdagsordningen är föreskrifvet. Jag får därför anhålla, att kammaren ville besluta att anställa val af en ledamot till nämnda utskott; och vågar jag hemställa till herr talmannen, huru vida det icke skulle befinnas lämpadt företaga detta val vid början af det plenum, som torde ega rum nästkommande onsdag.

Med bifall till den af herr Ahlström sålunda gjorda framställning beslöt kammaren att i plenum nästa onsdag den 22 innevarande juni företaga val af en ledamot i bevillningsutskottet till fyllande af den efter herr J. Johansson i Noraskog uppkomna ledighet.

§ 6.

Till bordläggning anmäldes:

statsutskottets memorial, n:o 38, med anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i frågor rörande anslagen under riksstatens nionde hufvudtitel; samt

bankoutskottets memorial, n:o 9, i fråga om användandet af riksbankens vinst för år 1886.

Kammaren beslöt, att dessa ärenden skulle uppföras främst å föredragningslistan för morgondagens sammanträde.

§ 7.

Herr talmannen tillkännagaf, att, för så vidt de i statsutskottets i näst föregående § omförmälda memorial, n:o 38, föreslagna voteringspropositioner blefve dessförinnan af båda kamrarne godkända, gemensamma omröstningar öfver samma voteringspropositioner komme att anställas vid början af kamrarnes sammanträden onsdagen den 22 innevarande juni.

§ 8.

Justerades ett protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{3}{4}$ 12 på natten.

In fidem

A. E. J. Johansson.